

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**DEMOGRAFSKE RAZMERE NA EVROPSKI IN AFRIŠKI STRANI
MEDITERANA IN NJIHOV MEDSEBOJNI VPLIV**

Ljubljana, maj 2012

JASNA JEZERNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani(-a) _____, študent(-ka) Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtor(-ica) zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije z naslovom _____, pripravljene(-ga) v sodelovanju s svetovalcem/svetovalko _____ in sosvetovalcem/sosvetovalko _____.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
  - poskrbel(-a), da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v zaključni strokovni nalogi/diplomskem delu/specialističnem delu/magistrskem delu/doktorski disertaciji, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
  - pridobil(-a) vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisal(-a);
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorja(-ice): _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 ZNAČILNOSTI OPAZOVANIH DRŽAV	2
1.1 Problem primerljivosti mednarodnih statističnih podatkov	2
1.2 Magreb - demografska podobnost in socialno-ekonomska različnost.....	3
2 PREBIVALSTVO NA SEVERU IN JUGU MEDITERANA.....	4
2.1 Rast prebivalstva.....	4
2.2 Sestava rasti prebivalstva.....	6
2.3 Struktura prebivalstva po spolu in starosti ter njegovo staranje	8
3 RODNOST	12
3.1 Nataliteta.....	12
3.2 Starostno specifične stopnje rodnosti	14
3.3 Stopnja totalne rodnosti	15
3.4 Reprodukcijski koeficient.....	16
3.5 Smrtnost in življenjsko pričakovanje ob rojstvu.....	17
4 MIGRACIJE.....	18
4.1 Migracijski tokovi v Franciji, Italiji in Španiji	19
4.2 Stanje migracijskih tokov v Alžiriji, Maroku in Tuniziji	19
4.3 Prebivalstvo iz držav Magreba v Franciji, Italiji in Španiji.....	20
4.4 Število pridobljenih državljanstev glede na državo izvora.....	22
5 PREBIVALSTVENA POLITIKA IN POLOŽAJ MIGRANTOV V NOVI DRŽAVI	23
5.1 Prebivalstvena politika.....	23
5.2 Družinska politika proučevanih držav EU	24
5.2.1 Francija.....	24
5.2.2 Italija.....	25
5.2.3 Španija	26
5.3 Migracijska politika EU.....	26
5.3.1 Zakonite migracije v EU.....	27
5.3.2 Azil in begunci	28
5.3.3 Politike integracij.....	29
6 PRIHODNI DEMOGRAFSKI RAZVOJ	31
6.1 Gospodarska kriza in »arabska pomlad«	31
6.2 Projekcije prebivalstva izbranih evropskih držav	31

6.2.1	Rast prebivalstva	32
6.2.2	Staranje prebivalstva	33
6.3	Prihodnji demografsko-ekonomski razvoj Alžirije, Maroka in Tunizije	34
SKLEP		37
LITERATURA IN VIRI		39

KAZALO SLIK

Slika 1: Gibanje stopnje rasti prebivalstva opazovanih držav v letih od 1960 do 2010.....	5
Slika 2: Naravna rast in neto migracije v izbranih državah v obdobju 2005 – 2010.....	7
Slika 3: Celokupna rast prebivalstva, neto migracije in naravna rast prebivalstva Španije v proučevanem obdobju (stopnje na 1000 prebivalcev).....	7
Slika 4: Primerjava sestave celokupne rasti prebivalstva Španije za izbrana obdobja.....	8
Slika 5: Starostna piramida Italije 1. januarja 1960 in 2010 v primerjavi s starostno piramido Maroka 1. julija 1960 in 2010 (število moškega in ženskega prebivalstva v tisočih).....	10
Slika 6: Starostna struktura prebivalstva opazovanih držav v letu 1960 in v letu 2010.....	11
Slika 7: Gibanje stopenj natalitete v Franciji, Italiji in Španiji med letoma 1960 in 2010.....	13
Slika 8: Gibanje stopenj natalitete v Alžiriji, Maroku in Tuniziji med letoma 1960 in 2010 ..	14
Slika 9: Starostno specifične stopnje rodnosti izbranih držav v obdobju 2005–2010 (povprečje, v ‰).....	14
Slika 10: Gibanje stopnje totalne rodnosti šestih držav med letoma 1960 in 2010 z vrisano stopnjo enostavnega obnavljanja	16
Slika 11: Gibanje števila prebivalstva 1. januarja od leta 2010 do leta 2060 z upoštevanjem migracij in brez upoštevanja migracij	33
Slika 12: Dinamika prebivalstva Alžirije, Maroka in Tunizije od leta 1960 do 2060 na podlagi ocen in projekcij OZN	35
Slika 13: Primerjava starostne strukture prebivalstva izbranih evropskih in afriških držav za leta 1960, 2010 in 2060	37

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prebivalstvo po starostnih skupinah leta 2010 v primerjavi z letom 1960 (v %)	9
Tabela 2: Neto stopnje obnavljanja izbranih držav v obdobju od leta 1960 do leta 2010	17
Tabela 3: Ocena migracijskih tokov v Alžiriji, Maroku in Tuniziji	20
Tabela 4: Število prebivalstva z državljanstvom Alžirije, Maroka ali Tunizije in število prebivalstva, katerega država rojstva je Alžirija, Maroko ali Tunizija v izbranih državah evropske strani Mediterana	21
Tabela 5: Število pridobljenih državljanstev Španije, Francije in Italije glede na predhodno državljanstvo	23
Tabela 6: Razrez starostne strukture prebivalstva za leto 2060 in leto 2010 (v %)	34
Tabela 7: Deleži posameznih starostnih skupin v celotnem prebivalstvu v letu 2010 in letu 2060.....	36

UVOD

Medtem ko je svetovno prebivalstvo leta 2011 doseglo že 7 milijard ljudi, si napačno razlagamo, da države nimajo težav, povezanih z rodnostjo. Vse države Evropske unije (v nadaljevanju EU) se spoprijemajo s problemom nizkih stopenj rodnosti in izzivom staranja prebivalstva. Stopnje rodnosti in s tem naravnega prirasta prebivalstva se zmanjšujejo in dosegajo najnižje vrednosti, hkrati pa se življenjska doba ljudi podaljšuje. Demografske spremembe, ki so prisotne v afriških državah, z zamikom sledijo današnjemu stanju na evropskih tleh.

Namen diplomskega dela je statistična analiza demografskih komponent ter predstavitev sinergij in povezav med državami in posameznimi demografskimi kazalniki. Pri tem sem skušala preveriti svoje hipoteze o obstoju velikih razlik v stopnjah rasti prebivalstva med evropsko in afriško stranjo Mediterana, o pozitivnem vplivu ukrepov prebivalstvene politike na rodnost ter ali so res migracijske politike evropskih držav naklonjene migrantom. Za lažjo primerjavo in predstavbo posamezna poglavja zajemajo skupna opažanja tako afriških kot evropskih držav. Suhoparni statistični podatki so združeni v smiselne odstavke ter predstavljeni s slikami in tabelami, tako da lažje opazimo ključne trende proučevanih spremenljivk. Najprej izpostavljam problem primerljivosti statističnih podatkov dveh različnih kontinentov, sledi krajši opis izbranih držav afriške celine, saj predvidevam, da so podatki o socialno-ekonomskem stanju evropskih držav bolj poznani.

Dinamika prebivalstva je opisana v drugem poglavju, demografski procesi pa se nadaljujejo z analizo rodnosti, smrtnosti in migracij. Mediteransko morje je ena velika ovira pri doseganju zelenega cilja afriških migrantov. Niso le družbeno sprejete meje tiste, ki nas omejujejo pri potovanjih in selitvah, mnogo še krutejših meja je postavila že narava. Ker danes nenehno spremljamo kako poskušajo migranti preko različnih otokov na Mediteranu vstopiti v evropski prostor, me je to področje še posebej zanimalo in to je bil tudi vzrok za izbiro teme diplomskega dela.

Migracije skupaj s prebivalstveno politiko predstavljajo osrednji del diplomskega dela. Preko selitvenih tokov bomo spoznali, da so države Južne Evrope, ki so še do nedavnega veljale za izselitvene države, v zadnjih desetletjih postale države množičnega priseljevanja. Tudi v državah Severne Afrike se zaradi neuspešnih poskusov selitve v Evropo večja število priseljencev, še posebej iz Podsaharske Afrike. Proces teh migracijskih tokov spremljajo na eni strani problemi, ki so povezani s tihotapljenjem ljudi, z ilegalnimi migracijami, z zaščito meja, po drugi strani pa vedno večja etnična raznolikost v večjih evropskih mestih, integracija migrantov, segregacija, multikulturalizem in še mnogi drugi. EU še do nedavnega ni imela izoblikovanih skupnih direktiv, s katerimi bi vse članice celovito pristopile k obravnavi prebivalstvene politike, zato enotna prebivalstvena politika nastaja šele v zadnjih letih. Zaradi omejenosti diplomskega dela in velikega števila izzivov, ki so povezani z migracijami, poglavje prebivalstvene politike pokriva le del družinske in del prebivalstvene politike v izbranih državah.

V zadnjem poglavju predstavljam prihodnji demografski razvoj prebivalstva izbranih evropskih in afriških držav, ki na podlagi sprejetih predpostavk prikazuje nekaj prihodnjih ekonomskih, predvsem pa demografskih trendov.

1 ZNAČILNOSTI OPAZOVANIH DRŽAV

V ožjem smislu se v diplomskem delu osredotočam le na izbrane države severne in južne obale Mediterana. Na evropski strani so v analizo izbrane Francija, Italija in Španija, na afriški pa Maroko, Alžirija in Tunizija, ki skupaj z Libijo in Mavretanijo tvorijo severnoafriško regijo Magreb. V diplomskem delu izraz »Magreb« zaradi lažje ločitve med evropskimi in afriškimi državami Mediterana največkrat pokriva le izbrane tri afriške države. Vse evropske države spadajo med razvite države, pri katerih se je proces demografskega prehoda že zaključil. Ker je Slovenija prav tako članica EU, nam je evropski socialno-ekonomski prostor precej znan, zato obsežnejšemu opisu ekonomskega stanja držav EU nisem posvečala preveč pozornosti. Nekaj besed je namenjenih predstavitvi nekaterih ekonomskih in socialnih značilnosti proučevanih afriških držav, kar le poudari, da te države od evropskih niso ločene le s svojo geografsko lego.

1.1 Problem primerljivosti mednarodnih statističnih podatkov

Diplomsko delo temelji v največji meri na podatkih, ki so dostopni prek dveh svetovno pomembnih mednarodnih organizacij. Prva je Organizacija združenih narodov (v nadaljevanju OZN), ki zajema skoraj vse države sveta, druga pa Eurostat, ki je Statistični urad Evropskih skupnosti in zagotavlja statistično bazo za potrebe primerjav med državami članicami in regijami za mnogo različnih ekonomskih, socialnih in demografskih področij. Že pri primerjavi samo dveh držav EU imamo težave, saj se na nacionalni ravni različno pridobiva in analizira statistične podatke.

Glavni načini pridobivanja statističnih podatkov o prebivalstvu so registri prebivalstva, podatki o izdanih dovoljenjih za bivanje in delo, popisi prebivalstva, podatki iz anket in drugi. Razlike se pojavijo že pri samih interpretacijah statističnih komponent. Definicija mednarodnega migranta je pogosto različno obravnavana. Enotnega sistema, ki bi pri vseh državah v to kategorijo vključeval osebe pod točno določenimi identičnimi pogoji, ni. Še posebej pri primerjavi evropskih in afriških držav ter njihovimi medsebojnimi selitvenimi tokovi so podatki le ocene in približki, saj se natančnejši nadzor nad iregularnimi selitvami šele vzpostavlja. Podatki Eurostata se navadno nanašajo na 1. januar, podatki in ocene OZN pa so združeni v petletna obdobja in vezani na 1. julij posameznega leta, zato se v petletno obdobje vzame le polovica prvega in polovica petega leta obdobja, drugo, tretje in četrto leto pa v celoti.

Leta 2004 je Komisija evropskih skupnosti (2004) vzpostavila Evropsko sosedsko politiko (angl. European Neighbourhood Policy – ENP), ki z enotnim političnim okvirom, z

medsebojnim dialogom in z inštrumenti finančne pomoči krepiti odnose med EU in njenimi sosedami. Njen glavni namen je oblikovati temelje za vzpostavitev trdnih odnosov med EU in sosednjimi državami. Za doseganje teh ciljev in spremljavo statističnih dogodkov, se je področje delovanja statističnega urada Eurostat razširilo. Sedaj poleg članic pokriva tudi statistične podatke in analize sosednjih držav EU. Žal so podatki dostopni le za nekaj let nazaj, zato sem za analizo trendov gibanja statističnih komponent afriških držav večinoma uporabila bazo OZN. V pomoč so mi bili tudi podatki, ki so dostopni preko Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD), kamor so včlanjene vse države, ki jih obravnavam v diplomskem delu.

1.2 Magreb - demografska podobnost in socialno-ekonomska različnost

V ozadju nekoč hitre rasti prebivalstva v državah Magreba, se v zadnjih tridesetih letih odvijajo mnoge radikalne spremembe. Čeprav so države različno ekonomsko razvite, se vse tri soočajo s podobnimi trendi padanja rodnosti, povečevanjem življenjske dobe in urbanizacijo. Rast prebivalstva pada, prebivalstvo v mestih narašča. V zadnjih petdesetih letih sta ključna dva dejavnika, ki narekujeta prebivalstvene trende. Na eni strani je to močan upad rasti prebivalstva, ki je sicer do 1980-ih hitro naraščala, na drugi strani pa hitra rast urbane populacije, ki narašča mnogo hitreje kot na podeželju, kar povzroča hiter razvoj mest. Visoka rast prebivalstva v začetnem obdobju je posledica zmanjšanja stopnje umrljivosti, saj so se izboljšali pogoji za življenje, napredoval je izobraževalni sistem, uvedeno je bilo cepljenje proti boleznim, poleg tega pa je bila rodnost še vedno na visoki ravni. Kasnejše padanje rodnosti je posledica tega, da so se ljudje pričeli odločati za poroke pri starejših letih, razširila se je tudi kontracepcija.

Kljub omejitvam zahodnih držav je k zmanjšanju prebivalstva prispevalo tudi izseljevanje ljudi v evropske države. V zadnjih desetletjih se je zaradi mehanizacije na kmetijah, suše in želje po mestnem življenju mnogo ljudi selilo v mesta, tako da so majhna in srednja mesta postala večji urbani centri. Opazne so razlike v stopnjah izobrazbe. Manj kot 10 % žensk vseh treh držav, ki so bile rojene pred letom 1940, zna pisati in brati. V Tuniziji je pismenih 9 od 10 žensk, ki so bile rojene okoli leta 1980, v Maroku pa le 5,5. Položaj mladih žensk v Maroku je podoben tistemu v Alžiriji pred osemnajstimi leti oziroma v Tuniziji pred štiriindvajsetimi leti (Sebti, Courbage Festy & Kursac-Souali, 2009).

Izpostavimo še ekonomske podobnosti oziroma razlike s primerjavo stopenj zaposlenosti. Po podatkih Eurostata je leta 2009 bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP) na prebivalca v Tuniziji znašal 2.990, v Alžiriji 2.807 in v Maroku 2.077 evrov. Od leta 2000 in do leta 2009 so vse tri države izkazovale rast BDP-ja. Najvišja povprečna letna stopnja rasti, natančneje 5,8 %, je bila v Alžiriji, v Maroku 5,6 % in v Tuniziji le 3,3 %. Stopnje zaposlenosti so se gibale od 40,2 % v Alžiriji do 49,3 % v Maroku, od tega so bile stopnje zaposlenosti pri moških od 66,6 do 74,8 %, pri ženskah pa le od 12,4 do 25,3 %. Stopnje nezaposlenosti so se nahajale med 9,1 in 10,2 %.

V vseh treh državah Magreba je največ ljudi zaposlenih v storitvenem sektorju, Maroko ima visoko zaposljivost še v kmetijstvu.

2 PREBIVALSTVO NA SEVERU IN JUGU MEDITERANA

2.1 Rast prebivalstva

Rast prebivalstva je v odprtem prebivalstvu sestavljena iz naravne in migracijske rasti. Naravna rast prebivalstva je definirana kot razlika med rodnostjo in smrtnostjo, migracijska rast pa kot razlika med priselitvami in odselitvami prebivalstva. Za njen prikaz in analizo uporabljamo kazalnike absolutnega obsega in relativne kazalnike. Kazalniki absolutnega obsega rasti prebivalstva so izraženi z absolutnim številom, ki kaže prirast ali upad prebivalstva v določenem časovnem obdobju. Na podlagi enačbe (1):

$$\Delta P = P_1 - P_0 = (N - M) + (I - E) \quad (1)$$

kjer predstavljajo:

ΔP .....letni absolutni prirastek števila prebivalstva,

P_1 .....število prebivalstva na nekem območju v obdobju 1,

P_0 .....število prebivalstva na nekem področju v izhodiščnem obdobju,

N .....nataliteta oziroma število živorojenih,

M .....mortaliteta oziroma število umrlih,

I .....število imigrantov ali priseljencev v opazovano območje,

E .....število emigrantov ali število izseljencev iz opazovanega območja,

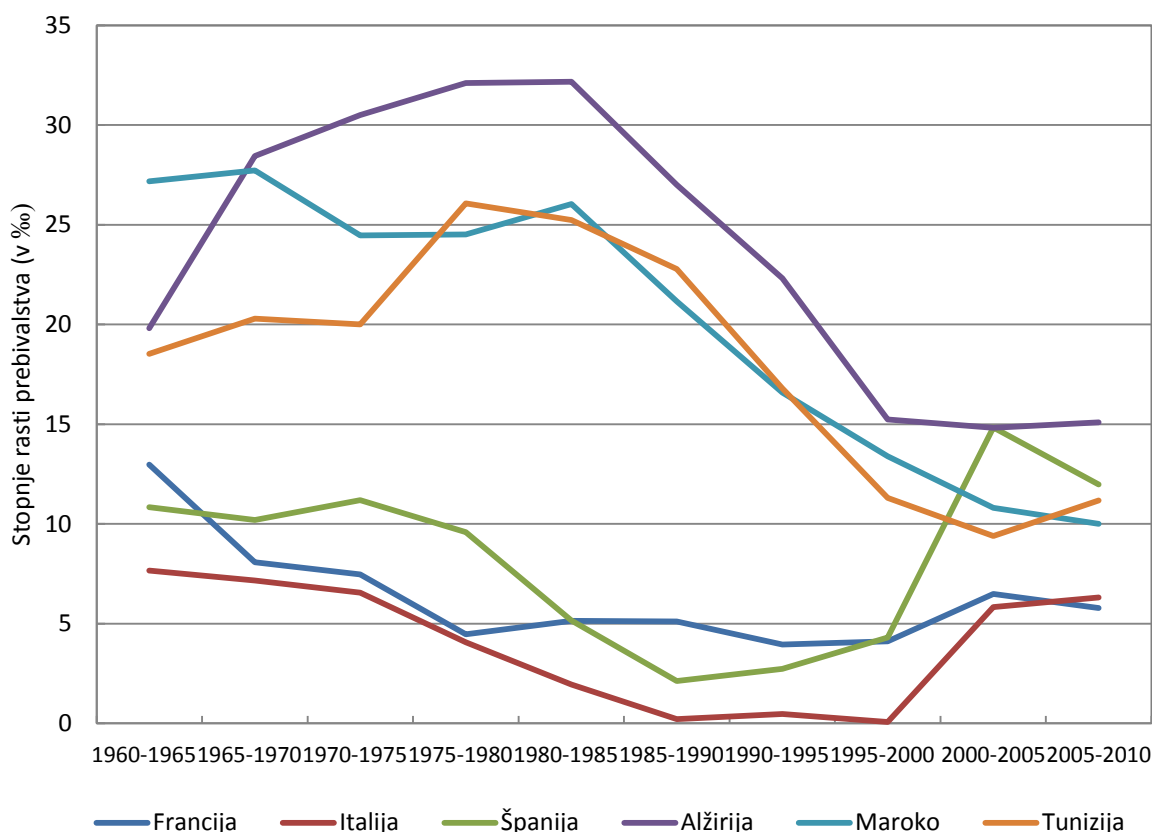
izračunamo prirastek prebivalstva med obdobjem 0 in obdobjem 1, ki je enak vsoti naravnega in selitvenega prirasta. Za relativni prikaz stanja gibanja prebivalstva najpogosteje uporabljamo letno stopnjo rasti prebivalstva »r«, ki jo prikažemo kot stopnjo na 1000 prebivalcev (Malačič, 2006, str. 172, 173).

Svetovno prebivalstvo je v letu 2011 doseglo že 7 milijard in še vedno raste. To pomeni, da se je v obdobju petdesetih let, ki ga proučujemo, več kot podvojilo. Vzrok za takšno povečanje števila lahko pripišemo visokim stopnjam rasti prebivalstev Azije, Afrike in Latinske Amerike. Delež prebivalstva EU-27 predstavlja 7,3 % celotne svetovne populacije v letu 2010. Dvakrat toliko znaša delež afriškega prebivalstva k svetovni populaciji v istem letu. 1. januarja 2010 je bilo prebivalstvo EU-27 ocenjeno na 501,1 milijon, 1,4 milijona več kot leto prej, prebivalstvo Afrike pa je v tem letu doseglo dobro milijardo prebivalcev. Neprekinjeno rast prebivalstva EU-27 lahko opazujemo od leta 1960 dalje. V tem obdobju se je prebivalstvo EU-27 povečalo za 98,5 milijonov oseb (Eurostat, 2011a, str. 32).

Eurostat poroča, da se je v zadnjem desetletju močno povečalo število prebivalstva tudi v izbranih državah evropske strani Mediterana, torej v Franciji, Italiji in Španiji. Prebivalstvo je v letih od 1960 do 2010 naraslo za od 20,62 % v Italiji, 38,13 % v Franciji in kar za 51,64 % v Španiji. Stopnja rasti prebivalstva je v Italiji od leta 2000 do leta 2010 v povprečju znašala 5,7 %, v Franciji 6,4 %, v Španiji pa skoraj 13,0 %. Pred tem je bila znatno nižja. Kot bomo videli v naslednjih poglavjih, lahko iščemo razloge za to v povečanem številu priseljencev v območje EU in še posebej v obravnavane članice EU.

Malačič (2008) ugotavlja, da je v vseh državah EU-27 že prisotna tendenca padanja rasti kot posledice manjšega števila mlade populacije zaradi nizke rodnosti v preteklosti. Pravi, da je prebivalstvo začelo pridobivati negativni moment in da bo potrebno vse večje priseljevanje za ohranjanje sedanjega števila prebivalstva. Prebivalstvo opazovanih afriških držav Mediterana je v proučevanem obdobju prav tako kontinuirano naraščalo, in sicer z mnogo višjimi stopnjami rasti prebivalstva. Prebivalstvo Alžirije se je od leta 1960 do leta 2010 po ocenah OZN več kot potrojilo, v Tuniziji podvojilo, v Maroku pa je iz slabih 12,5 milijonov prebivalcev naraslo na 31,2 milijonov v letu 2010.

Slika 1: Gibanje stopnje rasti prebivalstva opazovanih držav v letih od 1960 do 2010

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

2.2 Sestava rasti prebivalstva

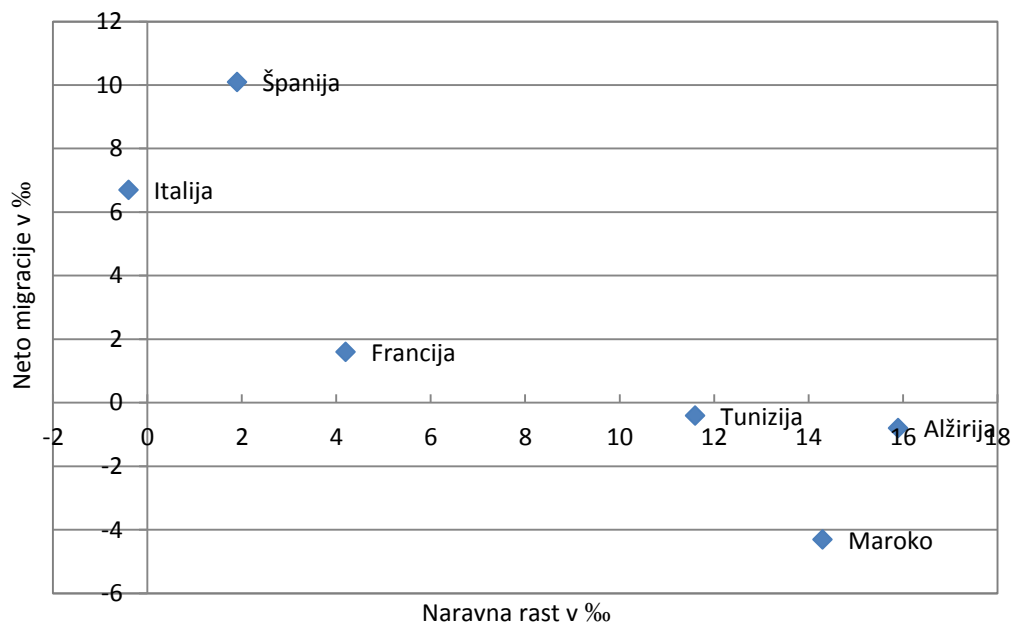
Kolikšna je rast določenega prebivalstva iz leta v leto je odvisno od višine naravnega prirastka in neto migracij. Naravni prirastek odraža povsem naravno spreminjanje in gibanje prebivalstva. Izračunamo ga kot razliko med številom rojstev in številom smrti določenega področja v obdobju, ki nas zanima. Če število smrti presega število rojstev, je naravni prirastek negativno število. Relativno prikažemo naravni prirastek (j) kot razliko med stopnjama natalitete (n) in mortalitete (m) ter ga izrazimo na 1000 prebivalcev, v promilih. Neto migracije predstavljajo razliko med številom priseljenih na opazovano področje in številom izseljenih iz tega področja. Za normalno obnavljanje prebivalstva bi moral biti naravni prirastek praviloma dokaj večji od migracijskega, vendar države na žalost pogosto poročajo ravno nasprotno.

Dinamika prebivalstva se je spremenila v zadnjih nekaj desetletjih. Do konca 1980-ih je struktura rasti prebivalstva temeljila na naravnem prirastku, čeprav je ta začel pojenjati že v 1960-ih. Prav tako se je zmanjšalo število živorojenih, povečalo pa število umrlih. Od leta 1992 so glavna komponenta rasti prebivalstva neto migracije. Prebivalstvo EU-27 se je v letu 2009 povečalo za 1,4 milijona. Delež prirasta prebivalstva, ki ga lahko pripisujemo neto migracijam in statističnim popravkom, znaša 62,7 %, preostali delež pa prispeva naravni prirastek. Staro prebivalstvo bo še naprej naraščalo, zato se bo število umrlih le še povečevalo, predvsem v bližnjih letih, ko se bo povojna »baby boom« generacija približevala upokojitvi, stopnje rodnosti pa ostajajo na zelo nizki ravni. Tudi v bodoče se pričakuje negativni naravni prirast prebivalstva. Rast prebivalstva je vedno bolj odvisna od migracij (Eurostat, 2011a, str. 33, 34).

Slika 2 na strani 7 prikazuje razmerje med deležema naravne rasti in neto migracij v obdobju med letoma 2005 in 2010 za posamezno državo. Le Španija in Francija imata obe stopnji pozitivni, kar pomeni, da je število priseljencev višje od števila odseljencev ter da število živorojenih presega število umrlih. Države afriške strani Mediterana imajo pričakovano visoke stopnje naravne rasti ter negativne stopnje neto migracij, saj veljajo za emigracijske države. Posebej je potrebno izpostaviti Italijo, ki ima edina izmed opazovanih držav negativno naravno rast. Čeprav je država v 1960-ih in potem v prvi polovici 1980-ih veljala za emigracijsko državo, negativno naravno rast prebivalstva danes močno nadomešča z visokim številom priseljencev. V letu 1993 se je število živorojenih in umrlih skoraj izenačilo, po tem letu in vse do danes pa Italija beleži večje število umrlih kot živorojenih in s tem negativno naravno rast.

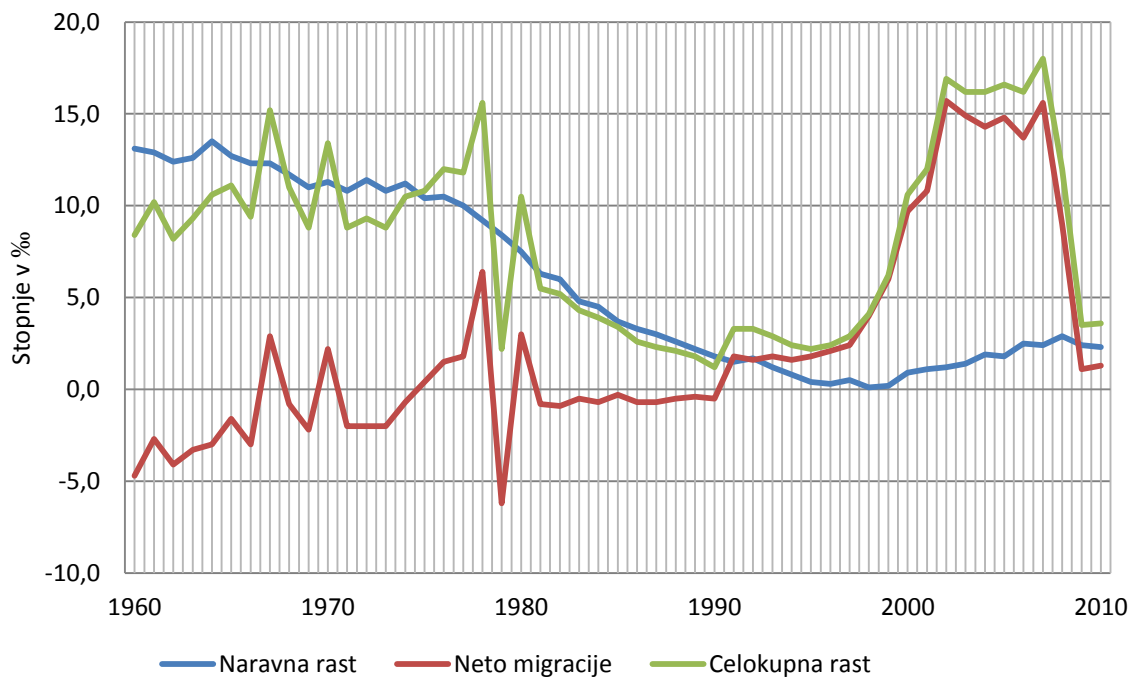
Španija in Francija sta v nekaterih letih proučevanega obdobja beležili negativne neto migracije, od leta 1991 (Francija) in leta 1999 (Španija) pa predstavljajo priseljenci velik delež k celokupni rasti prebivalstva. Na Sliki 3 na strani 7 je predstavljena celokupna rast prebivalstva, neto migracije in naravna rast prebivalstva Španije za obdobje 1960-2010.

Slika 2: Naravna rast in neto migracije v izbranih državah v obdobju 2005 – 2010 (povprečne stopnje)

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

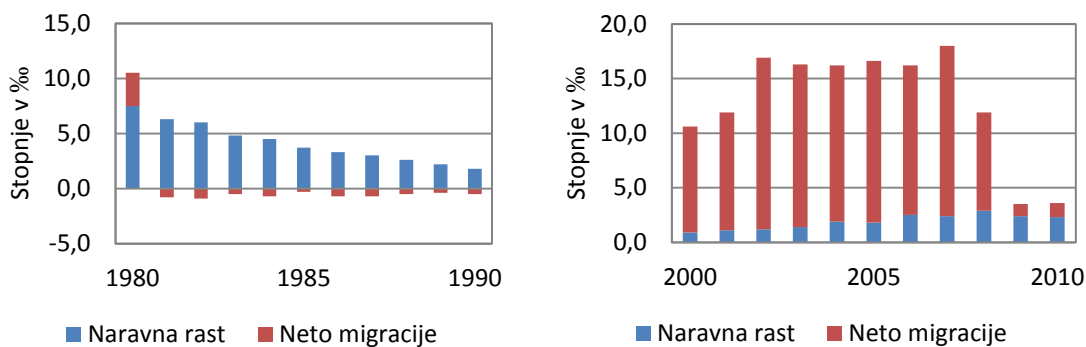
Slika 3: Celokupna rast prebivalstva, neto migracije in naravna rast prebivalstva Španije v proučevanem obdobju (stopnje na 1000 prebivalcev)

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

Slika 4 prikazuje razmerje med deleži naravne rasti in deleži migracij k celokupni rasti prebivalstva Španije. Narejena je primerjava sestave rasti obdobja 2000-2010 z obdobjem 1980-1990.

Slika 4: Primerjava sestave celokupne rasti prebivalstva Španije za izbrana obdobja

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

2.3 Struktura prebivalstva po spolu in starosti ter njegovo staranje

Proces staranja prebivalstva pomeni povečevanje deleža starega prebivalstva nad neko starostno mejo v celotnem prebivalstvu. Običajno predstavlja to mejo leto 65. Prikažemo ga z naraščanjem odstotka starega prebivalstva, s povečevanjem indeksa staranja ali z rastjo srednje starosti prebivalstva. Pretirano staranje prebivalstva lahko ogrozi celotno družbeno in gospodarsko reprodukcijo, saj ima številne ekonomske, družbene in kulturne posledice (Malačič, 2006, str. 19, 20).

Strukturo prebivalstva po spolu ponazorimo z odstotkom moških ali žensk v razmerju do celotnega prebivalstva opazovane države. Drug način prikaza je koeficient maskulinitete oziroma feminitete, s katerim prikažemo število moških ali žensk na sto oseb nasprotnega spola. V razvitih državah prevladuje število žensk v celotnem prebivalstvu, v nerazvitih pa ravno obratno. Kadar razčlenimo prebivalstvo tudi po starosti, govorimo o starostni strukturi prebivalstva, ki prebivalstvo razdeli na večje starostne kontingente ali starostne razrede, izražene v manjših časovnih enotah. Starostna skupina prebivalstva od 0 do 14 let predstavlja kontingent otrok, od 15 do 64 let za moške in od 15 do 59 let za ženske delovni kontingent, skupina od 65 let naprej pa sodi v kontingent starega prebivalstva. Starostno strukturo prebivalstva grafično najlepše ponazorimo s starostno oziroma prebivalstveno piramido. Število moških in žensk lahko prikažemo v absolutnih vrednostih, za lažjo primerjavo med starostnimi piramidami pa je bolje prikazati delež moških in delež žensk v odstotkih celotnega prebivalstva. Odstotek posameznih starostnih kontingentov ali razredov v celotnem prebivalstvu, indeksi staranja in srednje vrednosti so najpogosteje uporabljeni relativni kazalniki pri analizi starostne strukture prebivalstva (Malačič, 2006, str. 14-16).

Tabela 1 prikazuje prebivalstvo opazovanih držav, razčlenjeno na posamezne starostne skupine. Po podatkih za leto 2010 ima Italija najmanj mladega prebivalstva in največ prebivalstva, starega 65 in več. Če analiziramo le afriške države, ima Tunizija najmanj mladega prebivalstva, največ pa Maroko. Od vseh obravnavanih držav ima Alžirija najmanj starega prebivalstva. Povprečni delež starega prebivalstva evropskih držav se je v petdesetih letih skoraj podvojil, mlado prebivalstvo se je zmanjšalo v povprečju za 10,3 odstotne točke, kontingent zrelega prebivalstva pa se ni bistveno spremenil. Podobno se je zgodilo tudi pri državah afriškega dela Mediterana, le da je tukaj potrebno poudariti, da predstavlja mlado prebivalstvo veliko večji delež v celoti in presega število starega prebivalstva v povprečju za skoraj petkrat.

Tabela 1: Prebivalstvo po starostnih skupinah leta 2010 v primerjavi z letom 1960 (v %)

Starostna skupina	od 0 do 14 let		od 15 do 64 let		65 let in več	
	1960	2010	1960	2010	1960	2010
Država	1960	2010	1960	2010	1960	2010
Francija	26,2	18,3	62,1	64,8	11,6	16,8
Italija	24,7	14,1	66,0	65,7	9,3	20,2
Španija	27,4	14,9	64,4	68,2	8,2	16,8
Alžirija	43,8	27,0	52,4	68,4	3,9	4,6
Maroko	44,8	28,0	52,6	66,5	2,6	5,5
Tunizija	43,4	23,5	52,5	69,6	4,2	7,0

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012; Eurostat, Statistics Database, 2012.

Zaskrbljujoče za evropske države je dejstvo, da sta se kontingenta mladega prebivalstva in starega izenačila v deležu celotnega prebivalstva, oziroma delež starega prebivalstva v Italiji in Španiji celo presega delež mladega. Indeks staranja, ki predstavlja razmerje med starim in mladim prebivalstvom, znaša za Italijo za leto 2010 kar 143,26. To pomeni, da pride na 100 prebivalcev iz starostne skupine od 0 do 14 let 143,26 prebivalcev, starejših od 65 let. V letu 1960 je indeks staranja za Italijo znašal skoraj štirikrat manj, in sicer 37,65. Tudi za države afriške celine se je indeks staranja od leta 1960 do leta 2010 skoraj potrojil.

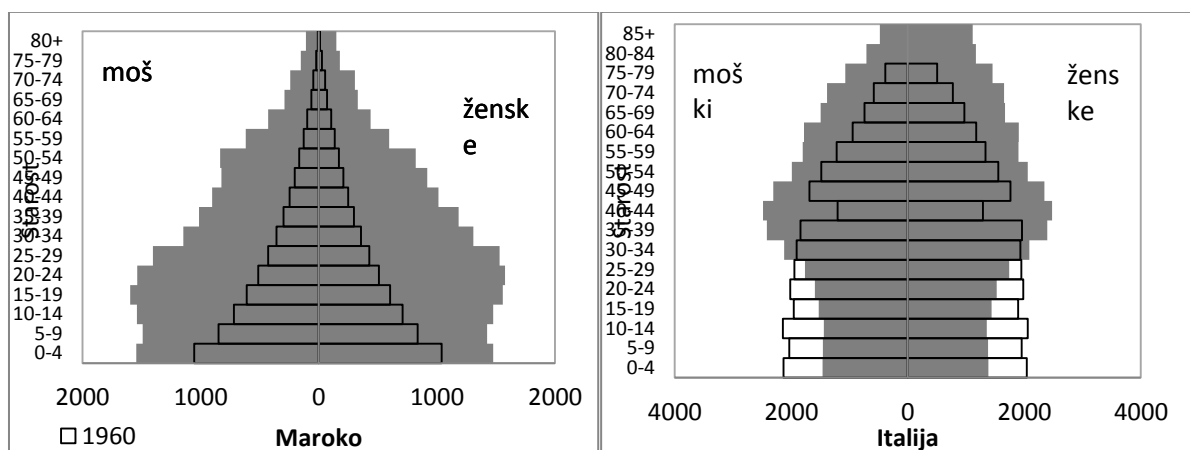
Pomembna kazalca sta še indeks odvisnosti, ki prikazuje razmerje med vsoto starega in mladega prebivalstva glede na delovni kontingent prebivalstva, in indeks odvisnosti starega prebivalstva, ki primerja le staro prebivalstvo v odvisnosti od delovnega kontingenta prebivalstva. V povprečju se je indeks odvisnosti za evropske države od leta 1960 do leta 2010 zmanjšal iz 55,76 na 50,98. Podatek nam pove, da je vsak vzdrževani prebivalec države odvisen od približno dveh oseb, ki spadata v delovni kontingent prebivalstva. Vsota mladega in starega prebivalstva se skupno niti ni toliko spremenila, saj se je obrnilo le razmerje med

mladim in starim prebivalstvom, tako da upad pripisujemo v povprečju povečanemu številu delovnega kontingenta prebivalstva. Izmed evropskih držav je Francija dosegla najvišjo vrednost indeksa odvisnosti, in sicer 54,17. Po poročanju Eurostata je bila Francija, kot država z najvišjim indeksom odvisnosti izmed vseh članic EU-27, izpostavljena že za leto 2009, ko je indeks znašal 53,9 (Eurostat, 2011b, str. 115).

Indeks odvisnosti pri afriških državah se je v proučevanem obdobju v povprečju skoraj prepолоvil. Za Tunizijo je leta 1960 znašal 90,67, leta 2010 pa 43,82. Indeks odvisnosti starega prebivalstva je razumljivo najvišji za Italijo, ker ima ta največ starega prebivalstva. V primerjavi z letom 1960 se je do leta 2010 povečal za 16,7 in znaša 30,75. Povedano drugače, za vsakega posameznega starostnika skrbijo nekaj več kot tri osebe iz delovnega kontingenta prebivalstva, kar je približno polovica manj kot v letu 1960.

Na Sliki 5 je primerjava starostnih piramid Italije in Maroka za leto 1960 in leto 2010. Prebivalstvo je razčlenjeno na še ožje starostne razrede, v našem primeru na petletne razrede. Desna stran piramide prikazuje žensko populacijo, leva pa moško. Starostna piramida Maroka za leto 1960 predstavlja značilno obliko piramide, ki ponazarja mlado prebivalstvo. Pasovi starostnih razredov, ki predstavljajo mlado prebivalstvo, so širši, bolj kot se vzpenjamo proti vrhu piramide in s tem opazujemo starejše razrede prebivalstva, bolj se pasovi ožijo. Starostna struktura prebivalstva Maroka ima v letu 2010 obliko, ki še vedno spominja na piramido, vendar manj izrazito. Število prebivalstva vseh posameznih starostnih razredov se je povečalo, vendar ne enakomerno. Starostni kontingent prebivalstva, starega od 15 do 29 let, presega mlado prebivalstvo od 0 do 14 let, kar pomeni, da se je znižala rodnost.

Slika 5: Starostna piramida Italije 1. januarja 1960 in 2010 v primerjavi s starostno piramido Maroka 1. julija 1960 in 2010 (število moškega in ženskega prebivalstva v tisočih)

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012; Eurostat, Statistics Database, 2012.

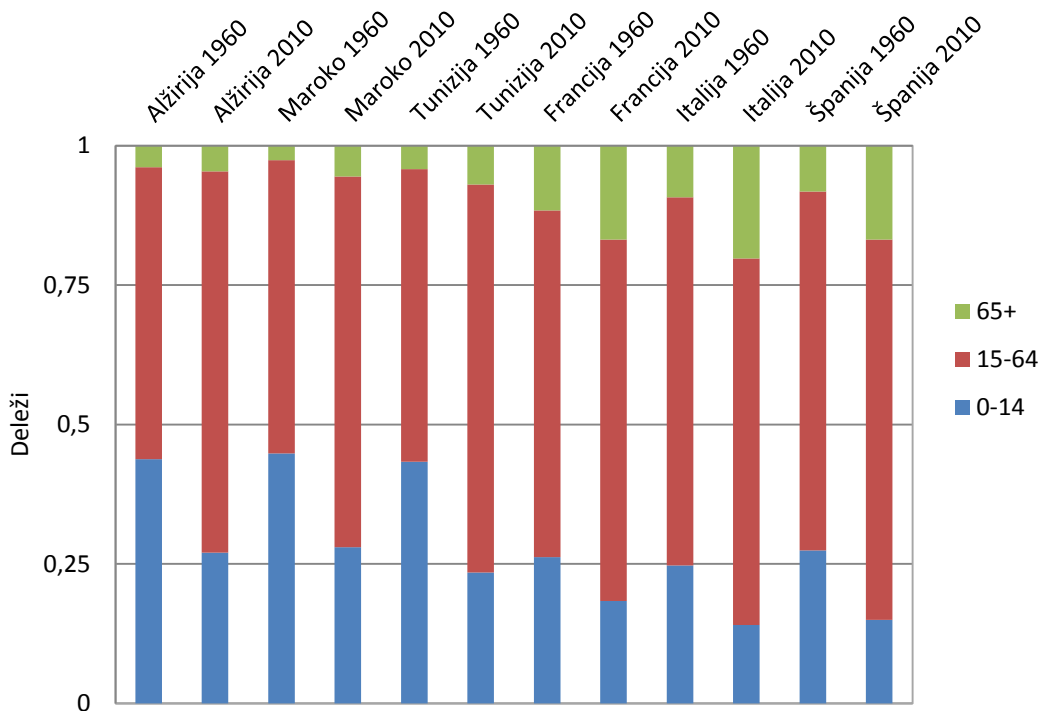
Oblika prebivalstvene piramide za Italijo za leto 2010 spominja na žaro oziroma vazo, kar pomeni, da bi lahko prebivalstvo Italije uvrstili med stara prebivalstva. Spodnji del piramide

je v primerjavi z letom 1960 postal ožji, število mladega prebivalstva se je zmanjšalo, starostni razredi prebivalcev, starih 30 in več, pa so se razširili. Dejstvo, da se je prebivalstvo Italije v petdesetih letih postaralo, je vidno tudi pri primerjavi vrhov piramid za leto 1960 in 2010. Izbokline na piramidi za leto 2010 so posledica »baby boom« generacije iz sredine šestdesetih let, ko je bila rodnost v večini evropskih držav na zelo visoki ravni. Ta kohorta predstavlja danes velik del delovnega kontingenta, ki se bliža upokojitvi.

Staranje prebivalstva je dolgotrajen trend, ki se je med vsemi članicami EU-27 pričel že pred desetletji, vrh pa bo dosegel v prihajajočih desetletjih. Njegov vpliv vidimo pri analizi starostne strukture, kjer ugotavljamo, da se delež starejšega prebivalstva veča, v istem času pa se delež delovno aktivnega prebivalstva manjša. V proučevanem obdobju se je delež delovnega kontingenta prebivalstva opazovanih evropskih držav v povprečju povečal za 2,1 odstotni točki, delež starega prebivalstva pa kar za 8,3 odstotne točke, kar pomeni, da se je delež starega prebivalstva skoraj podvojil. Konstantno nizke stopnje rodnosti in višanje pričakovane življenjske dobe bodo spremenile obliko starostnih piramid. Trend večanja števila starega prebivalstva je že prisoten v več članicah EU. Delež delovno aktivnega prebivalstva se bo le še manjšal, vedno bolj pa bo večalo število upokojencev, saj bo povojna »baby boom« generacija prešla v kontingent starega prebivalstva. Vse to vodi do dodatne obremenitve delovnega kontingenta, od katerega so odvisni socialni izdatki (Eurostat, 2011b, str. 115, 116).

Slika 6: Starostna struktura prebivalstva opazovanih držav v letu 1960 in v letu 2010

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012; Eurostat, Statistics Database, 2012.

3 RODNOST

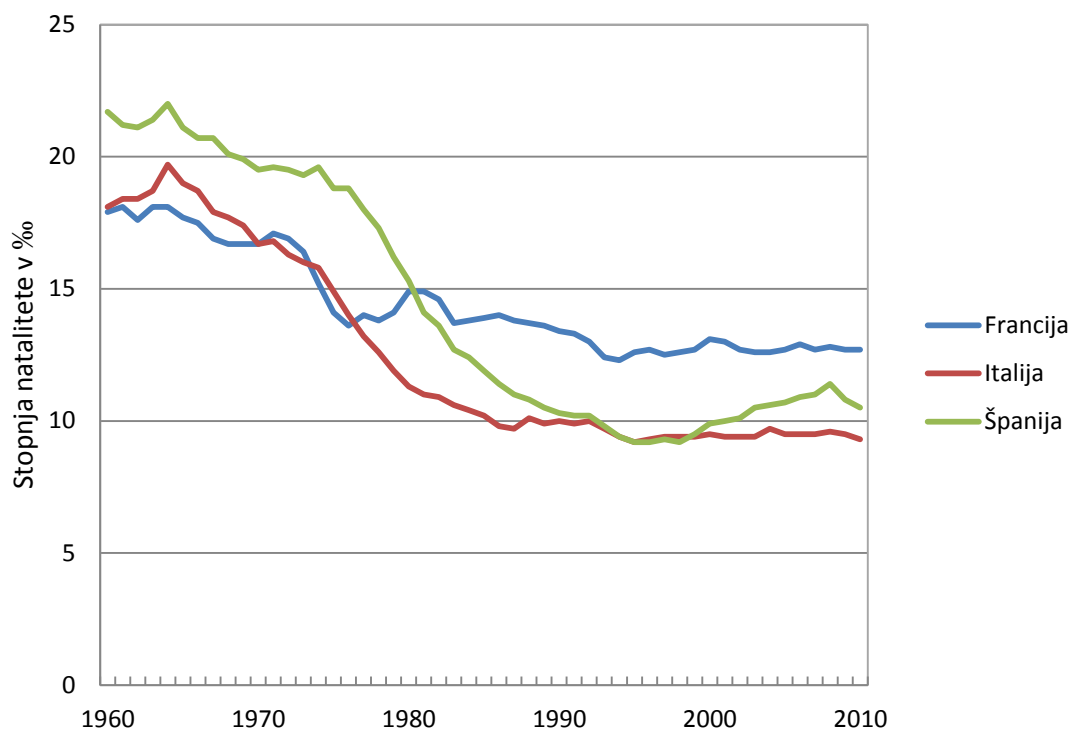
Rodnost je demografski pojav, od katerega je odvisna naravna reprodukcija prebivalstva. Dobimo jo tako, da povežemo število rojstev v nekem prebivalstvu s številom tega prebivalstva kot celote ali s posameznimi njegovimi deli. Predstavlja pozitivno sestavino naravnega obnavljanja prebivalstva. Kadar primerjamo število živorojenih s celotnim prebivalstvom, pogosto namesto pojma rodnost uporabljamo pojem nataliteta. Pri proučevanju rodnosti znotraj zakonske veze oziroma izven nje razlikujemo med zakonsko in izvenzakonsko rodnostjo. Za razvitejša prebivalstva je značilna načrtovana rodnost z zavestnim odločanjem o številu otrok, v nekaterih nerazvitih državah pa še vedno prevladuje nenačrtovana rodnost (Malačič, 2006, str. 77,78).

Rodnost lahko proučujemo z vidika različnih obdobjih istega prebivalstva. Pri primerjavi kazalnikov rodnosti med različnimi državami, pa analiziramo različna prebivalstva v istih časovnih obdobjih. Posamezni kazalniki opredeljujejo različna razmerja med živorojenimi otroci in različnimi skupinami prebivalstva. Za rodno obdobje žensk, ki predstavlja tisti del življenja žensk, ko so sposobne rojevati, se običajno jemlje obdobje od 15 do 49 let (Poberžnik, 2007, str. 17).

3.1 Nataliteta

Splošna stopnja natalitete (n) je primerjava števila živorojenih v določenem koledarskem letu s srednjim številom prebivalstva v tem istem letu. Izrazimo jo v promilih, pove pa število živorojenih otrok na 1000 prebivalcev v opazovanem letu (Malačič, 2006, str. 78). Pri tem kazalniku so v primerjavo vključeni vsi prebivalci, ne glede na spol oziroma starost. Stopnje rodnosti v državah EU se nižajo že od leta 1960, v zadnjih letih pa opazimo, da se je padanje umirilo. Vsesplošno se prebivalci članic EU zadnja desetletja odločajo za manjše število otrok, kar se seveda pozna v rasti prebivalstva. Medtem ko se je v opazovanem obdobju število živorojenih v Italiji in Španiji bistveno zmanjševalo, Francija ni imela tako opaznega nižanja stopnje rodnosti. V letu 1960 se je po podatkih Eurostata (glej Prilogo 5) v Franciji rodilo 816.296 otrok. Največje število živorojenih je bilo leta 1971, ko je bilo zabeleženih rekordnih 878.647 novorojenčkov. Zaradi ekonomske krize je začelo število po tem letu padati, vendar se je v 1980-ih umirilo. V proučevanih petdesetih letih je imela Francija najmanjše število živorojenih v letu 1994. V Italiji opazimo bolj izrazito padanje števila živorojenih. Leta 1960 je število živorojenih znašalo 910.192, do leta 1964 je naraščalo, potem se je spet deset let zmanjševalo. Po letu 1974 je začelo nenadoma padati, do leta 2010 se je zmanjšalo na 561.944, kar je skoraj za polovico. Tudi Španija je imela največ živorojenih v letu 1964. Gibanje števila rojstev v obdobju od leta 1960 do leta 2010 je prikazano na Sliki 7 na strani 13, kjer so za primerjavo podatkov o številu živorojenih med državami uporabljene splošne stopnje natalitete.

Slika 7: Gibanje stopenj natalitete v Franciji, Italiji in Španiji med letoma 1960 in 2010

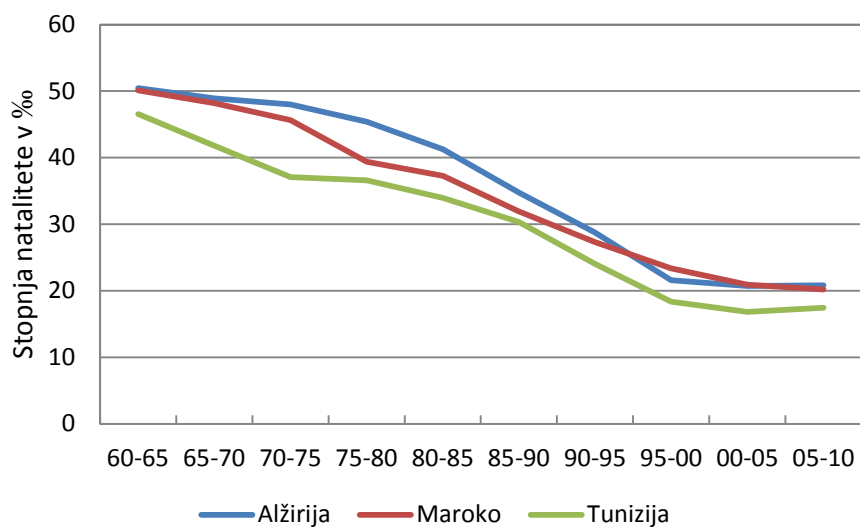
Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

Na podlagi zbranih podatkov OZN za Alžirijo v proučevanem obdobju opazimo povečanje rodnosti od 573 do 711 tisoč rojstev. Najbolj plodno je bilo obdobje od 1980 do 1985, ko je število rojstev doseglo vrh, in to kar 844 tisoč novorojenih. V Maroku se je od 1960 do 1985 število povečalo iz 625 na 780 tisoč rojstev, potem pa spet padlo na 629 tisoč v zadnjem opazovanem obdobju. Tunizija je v začetku šestdesetih in začetku devetdesetih dosegla skoraj enako število rojstev, in sicer okoli 206 tisoč, v obdobju od leta 2005 do leta 2010 pa le še 178 tisoč.

Da se rodnost prav tako zmanjšuje v afriških državah, dokazujejo splošne stopnje natalitete za posamezne države, ki jih prikazuje Slika 8. Do druge polovice 1990-ih so stopnje vseh držav padale, po tem letu pa so se nekoliko stabilizirale. Splošni stopnji natalitete Alžirije in Maroka zavzemata vrednosti nekoliko nad 20 %, Tunizija pa ima že nižjo stopnjo, in sicer 17,5 %.

V današnjih razvitih državah se splošna stopnja natalitete giblje med 8 in 15 %, v nerazvitih pa med 20 in 45 % (Poberžnik, 2007, str. 17). Če primerjamo Sliki 7 in 8 ugotovimo, da imajo vse tri evropske države splošne stopnje natalitete pod 15 %, sledi jim Tunizija, Maroko in Alžirija še vedno zavzemata višje vrednosti. Če jih opredelimo glede na zgornji kriterij opazimo, da se države nahajajo na koncu demografskega prehoda iz tradicionalnih družb v moderne, za katere je značilna vedno bolj načrtovana rodnost s premišljenim odločanjem o številu otrok in o času rojstev ter vedno širša uporaba kontracepcijskih sredstev.

Slika 8: Gibanje stopenj natalitete v Alžiriji, Maroku in Tuniziji med letoma 1960 in 2010

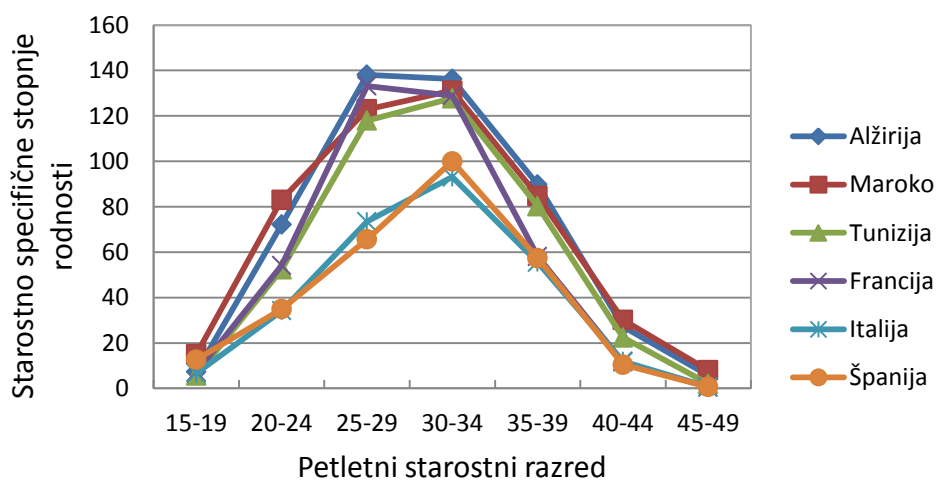

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

3.2 Starostno specifične stopnje rodnosti

Starostno specifična stopnja rodnosti je eden od kazalnikov rodnosti, s katerimi označujemo razmerje med rojstvi in ženskami v rodni dobi, to je v starosti od 15 do 49 let. Zaradi tega dejstva je ta kazalnik bolj natančen kot splošna stopnja natalitete. Prikaže nam razmerje med živorojenimi otroci, ki so bili rojeni materam določene starosti, in srednjim številom žensk v tem istem starostnem razredu. Izrazimo ga v promilih (Poberžnik, 2007, str. 18).

Slika 9: Starostno specifične stopnje rodnosti izbranih držav v obdobju 2005–2010 (povprečje, v ‰)

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision 2012.

3.3 Stopnja totalne rodnosti

Malačič (2006, str. 78-81) med naštevanjem kazalnikov, ki se uporabljajo pri analizi rodnosti, opredeljuje totalno (celotno) rodnost (Tf) kot vsoto enoletnih starostno specifičnih stopenj rodnosti. Pokaže nam povprečno število otrok, ki jih rodi ena ženska v svoji rodni dobi, s predpostavko, da je doživela 49. leto starosti. Stopnjo totalne rodnosti pogosto uporabljamo kot kazalnik obnavljanja ali reprodukcije prebivalstva. Mejna vrednost, ki zagotavlja enostavno reprodukcijo prebivalstva ob odsotnosti migracij, je v razvitih državah 2,1. To dejansko pomeni število otrok, ki jih mora v povprečju roditi ena ženska, da sebe nadomesti z drugo osebo ženskega spola. Prebivalstva z vrednostjo tega kazalnika, ki je manjša od 2,1, se dolgoročno ne morejo obnavljati le z rojstvi.

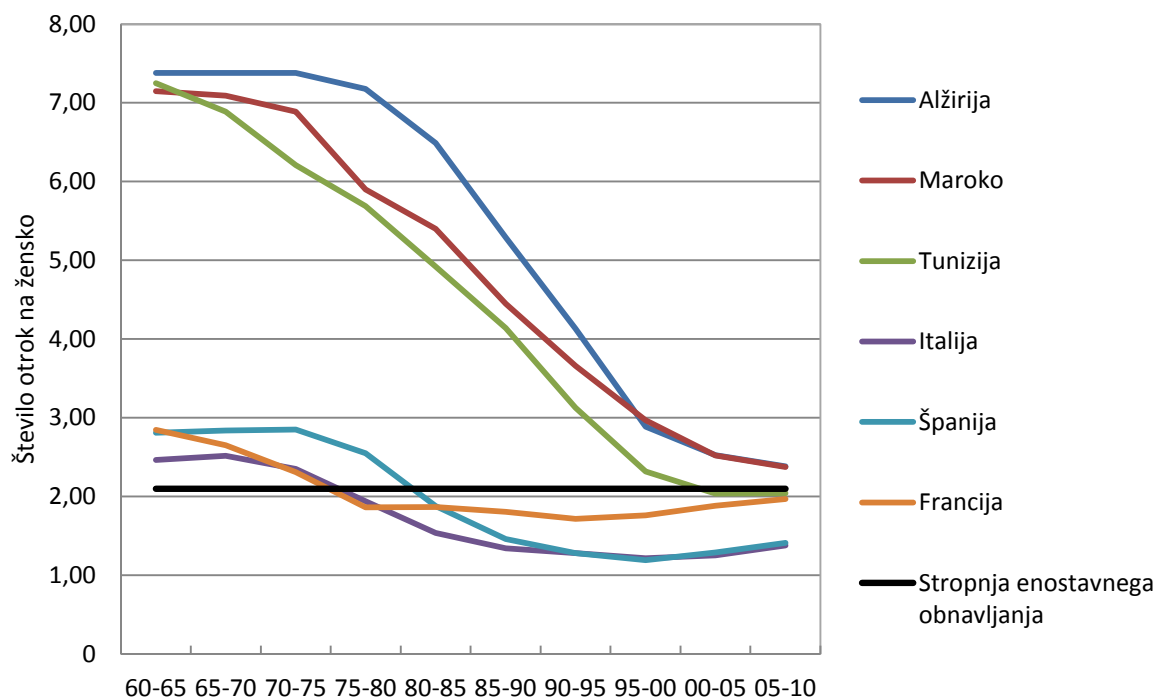
Upad rojstev je močno povezan s padanjem stopnje totalne rodnosti, kar ponazarja Slika 10 na strani 16. Stopnje totalne rodnosti so bile za vse proučevane države do druge polovice sedemdesetih let nad mejo enostavne reprodukcije prebivalstva, potem pa sta Italija in Francija prvi zavzeli vrednosti pod to mejo. Najvišjo vrednost kazalca, če se osredotočimo le na evropski del, opazimo pri Franciji v prvi polovici šestdesetih let. Stopnja totalne rodnosti, ki jo je takrat zavzemala Francija, je bila 2,85, kar pomeni, da je ženska v povprečju rodila 2,85 otroka. Deset let kasneje je enako vrednost zavzemala tudi Španija, ki je od vseh šestih držav v drugi polovici devetdesetih dosegla minimum. Takrat je ženska v svoji rodni dobi in ob predpostavki, da je doživela 49. leto starosti, rodila le 1,19 otroka. Po podatkih Eurostata je bila povprečna stopnja totalne rodnosti držav EU-27 v letu 2003 1,47, do leta 2008 pa je narasla na 1,56 rojstev na žensko. Leta 2009 je imela Francija stopnjo totalne rodnosti 1,99, Italija 1,41 in Španija 1,40.

Stopnje totalne rodnosti drastično padajo tudi na afriški strani, čeprav so od začetka 1960-ih zavzemale vrednosti celo nad 7 otrok na žensko. Alžirija je bila država z najvišjo stopnjo, ki pa je do zadnjega opazovanega obdobja po ocenah OZN občutno padla. Iz 7,38 otrok na žensko v letu 1960 se je stopnja totalne rodnosti znižala na 2,38 rojenih otrok na žensko. Enako vrednost stopnje totalne rodnosti zavzema Maroko, v Tuniziji pa je nekoliko nižja, in sicer 2,04. Sedanje vrednosti kazalnikov rodnosti vseh šestih držav med seboj niti niso tako različne kot bi pričakovali, glede na to, kako velike razlike so bile prisotne na začetku proučevanega obdobja. Vseh šest proučevanih držav je danes pod mejo 2,1, z izjemo Alžirije in Maroka. Stopnje totalne rodnosti se sicer približujejo k tej vrednosti, ampak je potrebno poudariti, da enostavna reprodukcija prebivalstva še vedno ni zagotovljena.

Manjše naraščanje stopenj totalne rodnosti, ki se v evropskih državah pojavlja v zadnjih letih, je deloma posledica vsesplošnega sledenja vzorcu prelaganja odločitve o otrocih na starejša leta. Ko ženske rojevajo pri starejših letih, stopnje totalne rodnosti sprva odražajo padec, kasneje pa narastejo. Ekonomske in socialne politike držav uporabljajo analizirane demografske podatke o rodnosti za načrtovanje nacionalnih ukrepov, akcij ter spremljevalnih in evalvacijskih programov, kot na primer načrtovanje družinske politike. Čeprav so države članice med seboj povezane, evropska socialna politika v svoj obseg ne vključuje posebnega

področja, ki bi ga namenila za obravnavo družinskih vprašanj. Za to področje je še vedno odgovorna vsaka članica posebej, saj se med državami razlikujejo družinske strukture, zgodovinski razvoj, običaji in tradicije (Eurostat, 2011b, str. 135, 136).

Slika 10: Gibanje stopnje totalne rodnosti šestih držav med letoma 1960 in 2010 z vrisano stopnjo enostavnega obnavljanja

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Znižanje stopnje rodnosti pod raven, ki še zagotavlja enostavno reprodukcijo, se je prvič zgodilo že med prvo in drugo svetovno vojno, potem se je rodnost ponovno okrepila. Velik vpliv na homogenizacijo rodnosti modernih prebivalstev ima splošna uveljavitev nizkih reproduktivnih norm, ki dajejo prednost družinam z enim do dvema otrokoma. Spremenjena je tudi mentaliteta in motivacija žensk za rojevanje otrok, saj obstaja vedno večja nestabilnost zakonskih zvez, materinsko funkcijo je težko uskladiti s potrebo po zaposlitvi, načrtovanje družine je v vedno večji meri odvisno od dohodkov družine oziroma partnerske skupnosti (Malačič, 2006, str. 228-229).

3.4 Reprodukcijska

Razmerje med živorojenimi deklicami in ženskami v rodnem obdobju je kazalnik, ki upošteva le neposredno zamenjavo ali obnavljanje žensk v rodnem obdobju z deklicami, ki bodo rojevale v prihodnosti. V Tabeli 2 na strani 17 je predstavljena le neto stopnja obnavljanja, ki se od bruto stopnje obnavljanja razlikuje v tem, da izloča smrtnost žensk do konca rodne

dobe. Kjer je vrednost kazalnika 1, to pomeni, da ena ženska v svoji rodni dobi rodi povprečno eno deklico in s tem nadomesti samo sebe. Ta meja predstavlja enostavno reprodukcijo (Malačič, 2006, str. 81).

Tabela 2: Neto stopnje obnavljanja izbranih držav v obdobju od leta 1960 do leta 2010

Država	60-65	65-70	70-75	75-80	80-85	85-90	90-95	95-00	00-05	05-10
Francija	1,335	1,251	1,094	0,887	0,891	0,865	0,823	0,848	0,908	0,951
Italija	1,127	1,164	1,098	0,917	0,730	0,640	0,612	0,582	0,602	0,662
Španija	1,280	1,313	1,333	1,204	0,893	0,696	0,610	0,569	0,618	0,677
Alžirija	2,560	2,730	2,780	2,790	2,662	2,297	1,835	1,300	1,159	1,106
Maroko	2,490	2,580	2,520	2,260	2,186	1,875	1,597	1,329	1,151	1,100
Tunizija	2,520	2,500	2,360	2,337	2,138	1,860	1,444	1,081	0,957	0,963

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

3.5 Smrtnost in življenjsko pričakovanje ob rojstvu

Danes je medicina že tako napredovala, da lahko po smrti človeka še vedno uporabijo kri za transfuzijo, znanost ugotavlja, da lahko možganske celice ostanejo brez kisika nepoškodovane tri minute, in še zaradi drugih sodobnih dosežkov, bi lahko smrt obravnavali kot proces, v katerem posamezni organi in funkcije telesa prenehajo delovati. Vendar se v demografski statistiki smrt obravnava kot neizogiben in neponovljiv dogodek, kar pomeni, da je smrt definirana kot nastop trajne odsotnosti kakršnegakoli znaka življenja po živem rojstvu. Za potrebe primerjave smrtnosti med različnimi prebivalstvi je najbolj primeren kazalnik življenjsko pričakovanje ob rojstvu, ki pove, koliko let življenja lahko v povprečju oseba ob rojstvu pričakuje ob predpostavki, da bodo veljale razmere smrtnosti, vgrajene v tablice smrtnosti (Malačič, 2006, str. 111-113, 123).

Zmanjšana umrljivost dojenčkov, povečevanje življenjskega standarda, izboljšani pogoji življenja, boljše možnosti za izobraževanje, dosežki na področju zdravstva in medicine ter še mnogo kateri dejavniki so razlog, da se je življenjsko pričakovanje ob rojstvu v zadnjem stoletju močno povišalo. V zadnjih petdesetih letih med državami članicami EU v povprečju kar za okoli deset let, kar je več kot v ostalih regijah na svetu. V Italiji je bilo življenjsko pričakovanje ob rojstvu leta 1993 za moške 74,6 in za ženske 81 let. Petnajst let kasneje je bil podatek za novorojenčke moškega spola 78,7 in za novorojenčke ženskega spola 84,2 let. Francija zavzema v letu 2008 še višje vrednosti, življenjsko pričakovanje ob rojstvu za moške znaša 77,9, za ženske pa 84,9, kar je največ od vseh članic za leto 2008 (Eurostat, 2011b, str. 140).

Ocene OZN kažejo, da se je drastično povečalo življenjsko pričakovanje ob rojstvu sploh v afriških državah in to skoraj za 24 let, v evropskih pa za slabih 11 let. Če pogledamo

statistične profile držav Magreba, ki jih je pripravil Eurostat, je življenjsko pričakovanje ob rojstvu leta 2009 za Alžirijo znašalo 74,4 za moške in 76,3 za ženske, za Maroko 71,6 za moške in 74,2 za ženske, v Tuniziji pa 72,5 za moške in 76,5 za ženske. Upadanje umrljivosti dojenčkov je glavni razlog za oster padec celotne umrljivosti v Severni Afriki, ki je bila do 1980-ih precej visoka (Sandell, 2004).

4 MIGRACIJE

Selitve označujejo prostorsko mobilnost prebivalstva. Opredeljene so kot prostorski premiki posameznih prebivalcev ali selivcev iz odselitvenega v priselitveno območje v določenem opazovalnem intervalu. V demografski analizi se obravnavajo kot dogodek in ne kot proces – trenutek odselitve sovpada s trenutkom priselitve. Selitve lahko delimo na lokalne selitve in migracije. Ker obravnavamo na tej točki selitve iz ene lokalne skupnosti v drugo in se s tem določene vezi, ki determinirajo lokalno skupnost, pretrgajo, bomo za selitve uporabljali izraz migracije. Za odselitev iz države se uporablja izraz emigracija, za priselitve v državo pa imigracija. Ljudje, ki se iz matične države izselijo, so emigranti, iz vidika nove priselitvene države pa imigranti (Malačič, 2006, str. 144,145).

Mednarodne migracije temeljijo na selitvah iz ene države v drugo. Migranti se tako srečujejo z različnimi kulturnimi, verskimi, političnimi, etničnimi, rasnimi raznolikostmi, zato je proces prilagajanja priseljencev v novo okolje zelo pomemben. Proces prilagajanja poteka v več fazah:

- 1. faza: začetna prilagoditev ali akomodacija;
- 2. faza: kulturna prilagoditev;
- 3. faza: popolna prilagoditev ali asimilacija;
- vmesna faza, značilna za meddržavne migracije, je naturalizacija ali podelitev tujega državljanstva.

Kot rezultat migracij se v priselitveni državi vzpostavijo različni odnosi med priseljenci in avtohtonim prebivalstvom – lahko nastopi stanje koeksistence, različnih oblik integracije in fuzije, lahko pa pride do popolne segregacije (Malačič, 2006, str. 145,146).

Migracije nastanejo zaradi kombinacije različnih vzrokov. Največkrat kot posledica ekonomskih, političnih in socialnih dejavnikov, ki vodijo ljudi do selitve. Kadar izvirajo vzroki migracij iz matične države migranta, jih imenujemo »push« dejavniki, kadar pa iz države, kamor se migrant želi seliti, pa »pull« dejavniki. Ker ima EU razmeroma dobro ekonomsko blaginjo in je politično stabilna, so migranti za selitev v EU zelo motivirani. Tukaj je torej prisoten »pull« model selitev. Za priselitvene države so mednarodne migracije nekakšno orodje, s katerim želijo reševati težave na trgu dela. Potrebno se je zavedati, da s samimi migracijami ne bomo rešili trenda staranja prebivalstva, ki je prisoten v mnogih državah članicah (Eurostat, 2011a, str. 44).

4.1 Migracijski tokovi v Franciji, Italiji in Španiji

Po podatkih Eurostata se je v letu 2009 v države EU vselilo okoli 3 milijone ljudi, najmanj 1,9 milijona pa se jih je izselilo. Glede na leto 2008 je zaznan upad priseljencev za 0,8 milijona in tudi izseljencev je za 0,4 milijona manj. Te številke ne predstavljajo migracijskih tokov v oziroma iz EU, saj vključujejo tudi tokove med posameznimi članicami EU. Dejstvo je, da je več kot polovica priseljencev (1,6 milijona oseb) iz držav, ki niso članice EU. V letu 2008 je bila Španija država z največjim številom priseljencev (726.000), Italija je bila na četrtem mestu s 535.000 priseljenci. V letu 2009 sta bili državi na drugem in tretjem mestu. V Španijo se je priselilo 499.000 oseb, v Italijo pa 442.900. Skupaj z Veliko Britanijo so te tri države predstavljale destinacijo za več kot polovico vseh priseljencev v EU. Francija je v letu 2008 beležila 216.900 priseljencev. Španija je bila leta 2008 in 2009 med vodilnimi državami z največjim številom emigrantov. Leta 2008 se je iz države izselilo 266.000 oseb, leto kasneje 324.000. Kljub temu imajo vse tri države večje število priselitev kot odselitev, zato spadajo med priselivitvene države.

V kategorijo imigrantov spadajo tako državljani (bivši izseljenci, ki se vračajo v svojo domovino in državljani, ki so bili rojeni zunaj svoje matične države, kamor vstopajo prvič) kot tudi nedržavljeni. Od vseh priseljencev v letu 2009 sta imeli Španija in Italija med njimi manj kot 10 % državljanov, ostali del so predstavljali tuji državljani. V članicah EU je na splošno med priseljenci prisotno več moških kot žensk, opazovane tri države pa beležijo ravno obratno. V letu 2008 so bile ene izmed izjem, ki so imele večje število ženskih priseljenk kot moških priseljencev.

V Španiji je na 1. januar 2010 živel 5,7 milijona ljudi, ki niso bili državljani Španije. V Italiji je bilo 4,2 milijona in v Franciji 3,8 milijonov državljanov drugih držav. Obseg teh oseb se glede na leto prej ni bistveno spremenil. Vse tri države spadajo med članice EU z najvišjim številom prebivalstva in hkrati predstavljajo priselivitvene države za največje število tujcev v območju EU. V Španiji predstavlja delež tujcev več kot 10 % celotnega prebivalstva. V večini držav članic je največji delež tujcev iz Turčije, Albanije in Ukrajine. Skupine tujcev, ki prihajajo v območje EU iz Afrike, so na drugem mestu. Skupno zavzemajo več kot četrtno vseh tujcev. Več kot polovica teh prihaja iz Severne Afrike, pogosto iz Maroka in Alžirije (Eurostat, 2011b, str. 144, 145).

4.2 Stanje migracijskih tokov v Alžiriji, Maroku in Tuniziji

V devetdesetih letih je opazen porast v migracijah iz Podsaharske Afrike v Alžirijo, Maroko in Tunizijo, ki se je do leta 2000 še povečal. Temu so botrovali nasilni spopadi Libijcev in afriških delavcev. To je vodilo v restriktivnejše predpise priseljevanja in povečanje prisilnih izgonov. Kasneje je zaznan nov model selitev, ko so se podsaharski migranti pridružili migrantom držav Magreba, ki so poskušali ilegalno vstopiti v Španijo preko Ceute in Melille ali prečkati Gibraltarsko ožino. Druga pot je iz zahodnih obal Afrike, kjer želijo ilegalci

doseči Kanarske otoke. Nekateri poskušajo preko Tunizije osvojiti otoke kot so Lampedusa, Sicilija ali Malta, ki jim predstavljajo odskočno desko do Italije. Največkrat potujejo v navadnih ribiških čolnih in so tako izredno izpostavljeni naravnim nevarnostim. Porast ilegalnih migracij sta sprožili Italija in Španija, ko sta uvedli zahteve za izdajo vizumov za severnoafriške delavce. Migranti iz Podsaharske Afrike se množično odločajo za vstop v Evropo preko Libije, ki je tako postala ne le destinacijska država, ampak tudi tranzitna. Libija je tudi edina severnoafriška država, ki je beležila več priselitev kot odselitev (de Haas, 2008, str. 16). Razmere so se bistveno spremenile ob uporih proti avtoritativnemu režimu, ko so libijski begunci pričeli množično zapuščali svojo nemirno državo.

Tabela 3 prikazuje migracijske tokove izbranih držav Magreba. Največ odselitev je v letu 2010 imel Maroko, za njim Alžirija in nazadnje Tunizija. Priselitev je bilo skupno 325 tisoč, od tega največ v Alžiriji. Neto migracije kažejo, da so vse tri države močno odselitveno naravnane, ampak je potrebno poudariti, da to nikakor niso natančni podatki in kot povzema de Haas (2008), se v Maroku in Tuniziji število imigrantov iz Podsaharske Afrike giblje tudi do okoli več deset tisoč.

Tabela 3: Ocena migracijskih tokov v Alžiriji, Maroku in Tuniziji

Država	Prebivalstvo (2009)	Emigranti (2010)	% prebivalstva	Imigranti (2010)	% prebivalstva	Neto migracije
Alžirija	34.900.000	1.211.100	3,47	242.300	0,69	-968.800
Maroko	32.000.000	3.016.600	9,43	49.100	0,15	-2.967.500
Tunizija	10.400.000	651.600	6,27	33.600	0,32	-618.000
Skupaj	77.300.000	4.879.300	19,16	325.000	1,17	-4.554.300

Vir: the World dataBank, 2012.

4.3 Prebivalstvo iz držav Magreba v Franciji, Italiji in Španiji

Selitveni tok iz držav Magreba potrjuje, da se prebivalstvo v največji meri seli v Francijo, Italijo in Španijo, zato bomo na tej točki bom podrobneje prikazala število migrantov kot presek med opazovanimi šestimi državami. S tabelo 4 na strani 21 prikazujem prerez tujcev, ki prihajajo iz držav Magreba in živijo v obravnavanih državah EU. Skoraj milijon in pol Maročanov živi v teh treh državah, oseb iz Alžirije je 550.000, eno četrtno milijona zavzemajo osebe iz Tunizije. Medtem ko so Maročani porazdeljeni v vseh treh evropskih državah, so tisti iz Alžirije locirani v Franciji, Tunizijci pa večinoma v Franciji in Italiji.

1. januarja 2008 je bilo v Španiji 700.000 oseb iz proučevanih držav Severne Afrike, kar je skoraj 1,6 % celotnega prebivalstva in več kot 13 % celotne vsote tujih rezidentov. Več kot 90 % med njimi je bilo Maročanov, ki predstavljajo 1,44 % celotnega prebivalstva Španije, in skoraj 12,5 % vseh tujcev, ki so bili prisotni v Španiji. Maročani so po obsegu druga največja

skupina tujcev v Španiji, po obsegu so večji le Romuni. Mnogo manj je tujcev iz Alžirije in Tunizije. Prvih je okoli 50.000, drugih komaj 2.000.

Tabela 4: Število prebivalstva z državljanstvom Alžirije, Maroka ali Tunizije in število prebivalstva, katerega država rojstva je Alžirija, Maroko ali Tunizija v izbranih državah evropske strani Mediterana

Število oseb						
država	Španija		Francija		Italija	
	državljanstvo	država rojstva	državljanstvo	država rojstva	Državljanstvo	država rojstva
Alžirija	51.552	54.110	477.495	1.345.560	22.672	-
Maroko	649.818	664.948	461.465	837.840	365.908	-
Tunizija	1.732	2.324	146.514	364.348	93.601	-
Vsi tujci	5.262.095	5.894.401	3.674.000	6.836.942	3.432.651	
Celotno prebivalstvo	45.283.259		62.868.202		59.619.290	
Delež oseb glede na državljanstvo (v %)						
država	Španija		Francija		Italija	
	% celotnega prebivalstva	% tujcev	% celotnega prebivalstva	% tujcev	% celotnega prebivalstva	% tujcev
Alžirija	0,11	0,98	0,76	13,00	0,04	0,66
Maroko	1,44	12,35	0,73	12,56	0,61	10,66
Tunizija	0,00	0,03	0,23	3,99	0,16	2,73
Vsi tujci	11,62	100,00	5,84	100,00	5,76	100,00
Celotno prebivalstvo	100,00		100,00		100,00	
Delež oseb glede na državo rojstva (v %)						
država	Španija		Francija		Italija	
	% celotnega prebivalstva	% rojenih v tujini	% celotnega prebivalstva	% rojenih v tujini	% celotnega prebivalstva	% rojenih v tujini
Alžirija	0,12	0,92	2,14	19,68	-	-
Maroko	1,47	11,28	1,33	12,25	-	-
Tunizija	0,01	0,04	0,58	5,33	-	-
Vsi tujci	13,02	100,00	10,88	100,00		
Celotno prebivalstvo	100,00		100,00			

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

V študiji »Mediterranean Europe and the Maghreb: Are Migration Flows Determined by Differences in Population Structure?«, ki je bila pripravljena za mednarodno prebivalstveno konferenco v Maroku, avtorji (Gil Alonso, Domingo in Bayona, 2009) predvidevajo, da je to posledica zgodovinskih odnosov in povezav Španije s Tunizijo, saj državi nista imeli tako močnih vezi kot z ostalima dvema, še posebej z Marokom.

Na podlagi podatkov iz tabele 4 je v Španiji 15.000 več tistih posameznikov, ki so se rodili v Maroku, kot tistih, ki imajo maroško državljanstvo in živijo v Španiji. Po drugi strani pa dela Maročanov, ki predstavljajo mlajše starostne razrede, ne moremo obravnavati kot imigrante, saj so bili rojeni v Španiji, čeprav so potomci imigrantov iz Maroka in so tako ohranili državljanstvo staršev.

Skoraj pol milijona ljudi iz Magreba živi v Italiji in tudi tu predstavljajo Maročani največjo skupino. Za Romuni in Albanci so tretja največja skupnost tujcev, saj jih je kar 366.000 oziroma 11 % vseh tujcev, živečih v Italiji. Sledi jim skupina Tunizijcev, ki šteje skoraj 100.000 oseb, oseb iz Alžirije je le 23.000. V Franciji pa ravno nasprotno skupina iz Alžirije sestavlja največjo skupnost tujih rezidentov. Od skoraj milijon oseb iz Magreba, jih je iz Alžirije skoraj 480.000. Predstavljajo 13 % tujcev, Maročani jim sledijo z 12,5 %. Na tretjem mestu so osebe iz Tunizije, ki jih je le 150.000. Čeprav jih je v Franciji manj kot Maročanov in Alžircev, jih je tukaj vseeno največ v primerjavi s Španijo in celo Italijo.

Pri obravnavi kriterija »državljanstva« oseb Magreba, ki sedaj živijo v Franciji in imajo francosko državljanstvo, je pomembno poudariti, da če vzamemo v analizo še osebe, ki so bile rojene v državah Magreba in imajo sedaj državljanstvo Francije, se število populacije močno poveča. Če torej naredimo razrez glede države rojstva, se število Alžircev v Franciji potroji, Tunizijci se podvojijo in tudi število Maročanov močno naraste. Gil Alonso et al. (2008, str. 4,5) v študiji zaključujejo, da je vse to možno pripisati zgodovini Francije, saj so vse tri države Magreba bile nekoč francoske kolonije.

4.4 Število pridobljenih državljanstev glede na državo izvora

Po podatkih Eurostata je bilo število ljudi, ki so pridobili državljanstvo katere koli članice EU v letu 2009 776.073, kar je 11 % več kot leto prej. Za leto 2010 skupni podatki o pridobljenih državljanstvih še niso na voljo, lahko pa primerjamo podeljena državljanstva posameznih držav. V tabeli 5 na strani 23 so zbrani podatki o pridobljenih državljanstvih Španije, Francije in Italije glede na prejšnje državljanstvo osebe. Italija je edina država, ki je pridobivala iz leta v leto več državljanov s predhodnim državljanstvom ene izmed držav Magreba. Prav tako število državljanstev po letih narašča, če opazujemo skupno število podeljenih državljanstev ne glede na bivšo državljanstvo osebe. Španija in Francija izkazujeta upad iz leta 2008 na 2009, v 2010 pa zopet porast državljanstev, tako v celoti kot le tistih, ki so bila podeljena bivšim državljanom Magreba. Vidimo, da ima Francija izmed treh evropskih držav največ podeljenih državljanstev, od tega največ Maročanom. Že v prejšnjih letih je bilo največje

število državljanstev v celotni EU podeljenih Maročanom, leta 2009 59.700, za njimi so bili Turki (51.800). Delež Maročanov, ki so pridobili francosko državljanstvo, je bil 43 %, italijansko 15 % in špansko 11 %.

Tabela 5: Število pridobljenih državljanstev Španije, Francije in Italije glede na predhodno državljanstvo

Država izvora	Število pridobljenih državljanstev								
	Španija			Francija			Italija		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Alžirija	320	235	372	20.256	20.659	20.941	234	601	428
Maroko	8.615	6.673	10.703	28.699	26.097	27.637	9.156	9.096	11.350
Tunizija	45	38	63	9.471	9.268	8.520	1.666	2.066	2.003
Skupaj	8.980	6.946	11.138	58.426	56.024	57.098	11.056	11.763	13.781
Severna Afrika	9.066	7.022	11.240	59.230	56.681	57.876	12.374	13.222	15.271
EU-27	1.404	1.057	1.734	12.475	10.670	9.454	6.402	5.779	8.384
Skupaj	84.170	79.590	123.721	137.452	135.842	143.275	53.696	59.369	65.938

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

5 PREBIVALSTVENA POLITIKA IN POLOŽAJ MIGRANTOV V NOVI DRŽAVI

5.1 Prebivalstvena politika

Prebivalstvena politika je opredeljena kot splet demografskih ciljev, ki jih nosilci prebivalstvene politike želijo in poskušajo doseči. Pri tem uporabljajo ukrepe in aktivnosti, ki so utemeljeni na podlagi določenih načel, norm in vrednot (Malačič, 2006, str. 273).

Poberžnik (2007, str. 30,31) meni, da se: »prebivalstvena politika v ožjem smislu nanaša le na obseg, strukturo ter porazdelitev prebivalstva in njegovih značilnosti, v širšem smislu pa se nanaša tudi na medsebojni odnos med demografsko, ekonomsko in družbeno reprodukcijo«. Izpostavlja tudi, da prebivalstvena politika z namenom dolgoročne družbene blaginje vpliva na obseg prebivalstva na področju pogostosti rojstev, selitev, poročnosti in migracij ter tako uravnava rast, obseg in strukturo prebivalstva. Na področju izvajanja prebivalstvene politike navaja, da se poleg države in vlade vedno pogosteje pojavljajo tudi številne nevladne organizacije, društva, politične stranke ter posamezniki.

Glede na cilje, katere želi politika doseči, delimo prebivalstveno politiko na količinsko oziroma kvantitativno ter na kakovostno oziroma kvalitativno. Kot pove že samo ime, se prvi tip prebivalstvene politike ukvarja s cilji, katere lahko izrazimo številčno, drugi pa s cilji, ki predstavljajo bolj kvalitetno življenje. Kadar se s politiko želi povečati obseg prebivalstva in njegove rasti, govorimo o ekspanzivni prebivalstveni politiki. Kadar je cilj ravno obraten, govorimo o restriktivni politiki. Prerazdelitvena politika kot tretji tip, se izvaja z namenom ozemeljske prerazdelitve prebivalstva. Znotraj ekspanzivne prebivalstvene politike poznamo še pronatalitetno, ki spodbuja rojstva, in imigracijsko, ki se zavzema za neto priseljevanje. Tema dvema sta nasprotni antinatalitetna in emigracijska politika, ki spadata pod restriktivno vrsto prebivalstvene politike. Vrsta prebivalstvene politike, ki se na nekem območju dejansko izvaja, je mešanica različnih zgoraj omenjenih tipov (Malačič, 2006, str. 277).

Zniževanje rodnosti, soočanje z vedno bolj starim prebivalstvom, nizko ali negativno rastjo prebivalstva, dejstvo, da države nimajo enostavnega obnavljanja prebivalstva, so pereči problemi, ki danes pestijo vse evropske države. Pozornost morajo usmeriti v pronatalitetno družinsko in migracijsko politiko, ki spodbujata rodnost in priseljevanje. Do sedaj so se posluževale večinoma ekonomskih ukrepov prebivalstvene politike, kot na primer zniževanje stroškov družinam pri vzgoji in izobraževanju otrok ali pa olajševalne okoliščine za ženske, da bi lažje združevale funkciji matere in zaposlene ženske. Ti ukrepi so bili usmerjeni na mikro raven, oziroma na gospodinjstva, družine. Davčne olajšave za družine, ki imajo večje število otrok, pa so bili ukrepi na makro ravni. Prebivalstvene politike pri svojih ukrepih in načinih ne smejo pozabiti na svobodno in prostovoljno odločanje posameznikov, saj je odločanje o prvem otroku, o številu otrok, o poroki in o načinu življenja nasploh stvar posameznika, saj se dotika zelo intimnega področja (Poberžnik, 2007, str. 31).

5.2 Družinska politika proučevanih držav EU

Mejo med prebivalstveno in družinsko politiko ni lahko postaviti, še težje jih ločimo od vseh ostalih politik, saj se ukrepi drugih politik, na primer v zdravstvu, če ne na neposreden pa vsaj na posreden način odražajo tudi na prebivalstvu in družini. Ker bo v tem poglavju obravnavanih nekaj pojavov, ki se vežejo na družine in otroke, je podpoglavje poimenovano s pojmom družinska politika. Prebivalstvena politika je v tej točki širši pojem in vključuje tudi migracijsko politiko, ki bo predstavljena kasneje.

5.2.1 Francija

EU nima skupne zakonodaje, ki bi pokrivala področje prebivalstvenih politik in tudi družinske ne. Države članice te probleme obravnavajo vsaka na svoj način. Francija izkazuje visoko podporo zaposlovanju žensk in ima velike denarne ugodnosti. Kot pojasnjuje Malačič (2006, str. 285), je Francija država, ki se z vprašanji družinske politike ukvarja že od leta 1919, ko je jasno opozorila na pomen visoke rodnosti. Prepovedala je celo prodajo

kontracepcijskih sredstev, ki pa jo je ponovno omogočila leta 1967. Finančne spodbude so uvedli že leta 1939 (Pisk Ipavec, 2009, str. 9).

V današnjem času je po podatkih OECD (2011) v delovnem razmerju kar 60 % mater z vzdrževanimi otroki do sedemnajstega leta, tistih, ki imajo velike družine, in tistih z otroki, starimi do treh let, je na trgu dela manj. Francija ima visoka denarna nadomestila in ugodnosti kot je starševski dopust ali davčne olajšave za družine z večjim številom otrok, vendar se veliko teh družin bojuje s pragom revščine, predvsem tam, kjer je zaposlen le eden od staršev. Starši dveh ali več otrok lahko delovno mesto zapustijo ali se zaposlijo le polovično, pavšalno nadomestilo za nego in vzgojo otroka pa prejema največ tri leta. Matere z nizkimi dohodki in delovnim časom, ki otežuje vzgojo in vzdrževanje otrok, lahko za največ tri leta popolnoma prekinejo zaposlitev in so v celoti opravičene do nadomestila. Starši dojenčkov, ki so dopolnili tri mesece, lahko zahtevajo mesto v vrtcu po ugodnih cenah. Privatni zavodi so občutno dražji in si jih lahko privoščijo le gospodinjstva z višjimi dohodki. Čeprav ima Francija ugodne razmere na področju družinske politike, bi lahko dosegla večjo enakopravnost med spoloma, še posebej pri razdeljevanju vlog in aktivnosti med spoloma. Tako bi lahko bil dostop do trga dela omogočen tudi materam z majhnimi otroki in materam z velikimi družinami (OECD, 2011).

5.2.2 Italija

Razprav o prebivalstveni politiki v Italiji še do nedavnega zaradi politične zgodovine in slabih izkušenj ni bilo, prebivalstvena politika je predstavljala tabu temo, čeprav je bila ena izmed najbolj izpostavljenih držav demografskim težavam (Malačič, 2006, str. 285). Danes že lahko opazamo pozitivne premike. Po ocenah OECD (2011) Italija zaostaja za povprečjem držav OECD. Še posebej kadar proučujemo zaposlenost žensk, stopnje rodnosti in število otrok, ki so na pragu revščine. Dosti žensk mora sprejemati težke odločitve med službo in materinstvom, saj sta ti dve vlogi še vedno težko združljivi. Mlade generacije si želijo prvo pridobiti podporo na trgu dela, zato se kasneje odločajo za družino, to pa lahko pripelje do tega, da sploh nikoli ne bodo imeli otrok. V Italiji je veliko žensk brez otrok, od vseh rojenih leta 1964, jih kar 24 % nima otrok. To je več kot enkrat več v primerjavi s Francijo. Pričakuje se, da bo Italija namenila večjo podporo združevanju dela in vzgoji otrok.

Revščina otrok je 15-odstotna, tveganje za nastop revščine pa je zelo visoko, kadar otroci prihajajo iz družin, kjer starši niso v delovnem razmerju. Revščina prizadene 88 % otrok, ki imajo le enega starša, 78 % otrok, ki prihajajo iz družin z dvema brezposelnima staršema, in 22 % otrok, kjer je zaposlen le eden od staršev. Okoli 1,4 % BDP se porabi za družine z otroki, kar je pod povprečjem držav OECD, ki je 2,2 %. Zaposleni starši lahko koristijo 11 mesecev starševskega dopusta, vključno s petmesečnim porodniškim dopustom, ki je polno plačan, preostali del dopusta prejema starš zelo nizke dohodke (OECD, 2011).

5.2.3 Španija

Španija bi morala po mnenju OECD okrepiti politiko usklajevanja poklicnega in družinskega življenja, saj družine težko združujejo ti dve vlogi. Ženske se odločajo za prvega otroka šele pri tridesetih letih, ker se želijo prej uveljaviti na trgu dela. Posledično je manj družin z večjim številom otrok in več žensk, ki ostaja brez otrok. V letih od 1995 do 2009 se je sicer stopnja zaposlenosti žensk iz 32,5 povečala na 53,5 %, kljub temu pa ostaja pod povprečjem držav OECD, ki je 59,6 %. S povečanjem zaposlenosti bi zmanjšali tudi stopnjo revščine. Med letoma 2003 in 2007 se je povečala javna podpora z družinskimi dodatki, toda delež BDP-ja, ki ga namenjajo tej sferi, je ostal na nizki ravni. V javnem otroškem varstvu je 66,9 % otrok, starih do šest let, kar je nad povprečjem držav OECD, a še vedno četrtina starih staršev skrbi za otroke na dnevni bazi (OECD, 2011).

5.3 Migracijska politika EU

V današnjem času imajo migracije velik vpliv na demografsko, kulturno, politično in ekonomsko stanje držav. Do priseljencev imajo nekateri negativen odnos, sploh kadar se obravnava problem brezposelnosti, saj že za državljane ni dovolj prostih delovnih mest, kaj šele za priseljence. Zavedati se je potrebno, da obstaja med delovno aktivno populacijo in upokojenci vrzel, ki bo zapolnjena ravno s tujo delovno silo. Razvoj napredne in celovite evropske migracijske politike, ki temelji na solidarnosti in odgovornosti, je temeljni cilj politike EU.

Evropa stremi k načelu prostega pretoka kapitala, blaga, storitev in tudi ljudi. Znotraj EU imajo priseljenci iz drugih držav članic vrsto socialnih pravic, pravic iz dela, za bivanje ne potrebujejo dovoljenja, spodbuja se mobilnost, enakopravnost in socialna integracija. Priseljenci iz tretjih držav pa občutijo večje omejitve pri poskusu integracije v priselitelni državi. Tako so na ravni zunanjih migracij možni trije načini priselitve v države EU. Prvi postopek predstavlja priselitev in pridobitev stalnega bivanja na osnovi zaposlitve znotraj strokovnega področja prosilca pridobitve pravice stalnega bivanja. Druga možnost je priselitev na podlagi uveljavljanja pravic iz družinskega združevanja, ki se sicer med državami EU razlikuje, saj obstajajo različne interpretacije pomena ožjih družinskih članov od države do države. Tretji način priseljevanja iz tretjih držav je na podlagi pravice do azila, pravice beguncev do začasnega pribežališča, ali iz humanitarnih razlogov (Verlič Christensen, 2000).

Globalizacija in vedno večja mobilnost sta ključna vzroka razsežnosti migracij, ki smo jim danes lahko priča. Evropska komisija skupaj s članicami EU v zadnjih letih daje velik poudarek na razvoj celostnega pristopa pri oblikovanju migracijske politike. Zaradi širitve ilegalnih migracij je ključnega pomena sodelovanje z državami tretjega sveta, tako z izvornimi kot tudi s tranzitnimi. V ta namen se je leta 2004 oblikovala tudi Evropska sosedska politika (The European Neighbourhood Policy – ENP), s katero se je okrepilo sodelovanje z

afriškimi državami, državami južnega roba Mediterana in tudi z vzhodnimi sosedi. Ena izmed glavnih nalog politike je nadzor in boljše upravljanje migracijskih tokov ter tako vplivati na zmanjševanje ilegalnih migracij, preprečevanje trgovine z ljudmi in spodbujanje zakonitega zaposlovanja državljanov tretjih držav. Ravno zaposlovanje bi lahko v prihodnosti imelo sinergijske učinke, saj se ne moremo izogniti staranju prebivalstva, ki se bo v prihodnosti še stopnjevalo (Predstavnštvo Evropske komisije v RS, 2008, str. 1,2).

Notranja politika EU prispeva k razvoju EU kot območja svobode, varnosti in pravic. Usmerjena je na dva pereča problema, prvi so migracije in azil, drugi pa notranja varnost, ki vključuje preprečevanje in boj proti terorizmu ter organiziranemu kriminalu, sodelovanje s policijo in upravljanje zunanjih meja. Evropski svet je 24. junija 2011 sprejel pomembne sklepe glede azilne in migracijske politike, ki jih bo Evropska komisija poskušala izpeljati. Temeljne naloge, ki so bile izpostavljene, so: dokončanje skupnega evropskega azilnega sistema, okrepitev upravljanja zunanjih meja, ki se nanaša na zagotavljanje prostega gibanja oseb, in spodbujanje sodelovanja s tretjimi državami (Evropska komisija, 2011c).

Evropska komisija (2011d) je v svojem sporočilu zapisala, da je temeljni cilj politike EU razvoj napredne in celovite evropske migracijske politike, ki temelji na solidarnosti in odgovornosti. Evropa predstavlja cilj mnogim državljanom tretjih držav, ki lahko kot migranti zakonito prebivajo v EU, vendar način vstopa v EU vpliva na pravice, predvsem na trgu dela. Integracija migrantov je naloga in odgovornost tako migranta kot družbe gostiteljice.

5.3.1 Zakonite migracije v EU

Eurostat poroča, da naj bi prebivalstvo EU s skoraj 501 milijonom v letu 2010 do leta 2035 naraslo na 520,7 milijona ter se do leta 2060 zmanjšalo na 505,7 milijona. Leta 2010 je bilo za vsako osebo v starosti 65 let ali več delovno sposobnih (20-64 let) 3,5 oseb. To razmerje naj bi se do leta 2060 zmanjšalo na 1,7:1. Neto migracije v EU so leta 2009 znašale 63 % celotne rasti prebivalstva EU, kar pomeni, da so migracije najpomembnejše gibalno razvoja prebivalstva. Državljanji tretjih držav, največ med njimi jih prihaja iz Turčije, Maroka in Albanije, so 1. januarja 2003 v EU-25 predstavljali 3,6 % prebivalstva, leta 2010 v EU-27 pa 4 % celotnega prebivalstva.

V letu 2009 je bilo podeljenih 770 000 državljanstev, kar pomeni 9-odstotno rast glede na povprečno število v letih 2004 - 2008. Število prvih dovoljenj za prebivanje se je v letu 2009 zmanjšalo za 8 odstotnih točk glede na leto prej. Zaradi gospodarske krize, ki je izničila leta gospodarskega in družbenega napredka in razkrila strukturne pomanjkljivosti evropskega gospodarstva, se je za 28 odstotnih točk zmanjšalo tudi število dovoljenj, izdanih za plačane dejavnosti.

Takšen demografski razvoj predstavlja strukturni problem, saj kljub 10-odstotni stopnji brezposelnosti obstaja splošno pomanjkanje usposobljenih delavcev. Na trgu dela primanjkuje

oseb s pravimi znanji in spretnostmi, ki jih iščejo delodajalci. Države članice delajo na tem, da se poveča zaposljivost domače delovne sile z izboljšanjem izobraževanja in usposabljanja, zviša zaposljivost žensk, starejših delavcev, državljanov s priseljenkim poreklom in državljanov tretjih držav, ki so že zakoniti prebivalci EU. Dejstvo je, da so priseljenci iz tretjih držav v obdobju 2000-2005 doprinesli k povečanju zaposlenosti za več kot četrtno. Ta delež predstavlja tako visoko kvalificirano delovno silo, kot tudi delavce z manj zahtevnimi znanji in spretnostmi.

Strategija EVROPA 2020 je dokument Evropske komisije (2010), ki predstavlja, kako najti izhod in kako stopiti iz krize močnejši in sposobni EU preoblikovati v pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo, ki ga bo odlikovala visoka stopnja zaposlenosti, produktivnosti in socialne kohezije. Strategija EVROPA 2020 vsebuje vizijo socialnega tržnega gospodarstva Evrope za 21. stoletje. Če želi EU doseči cilje zaposlovanja, ki so predstavljeni v tej strategiji, mora velik trud vložiti v učinkovito upravljanje migracij in v vključevanje priseljencev v zaposlovanje in družbo nasploh.

Države članice so se do leta 1999 same spopadale s problemi priseljevanja, šele po tem letu so se pojavili prvi dogovori o vzpostavitvi skupne politike priseljevanja. Sedaj se stremi k uveljavitvi »modre karte EU«, novega dovoljenja za bivanje in delo v EU, ki je namenjeno visokokvalificirani delovni sili tretjih držav. Poleg tega potekajo razprave o predlogu direktive o »enotnem dovoljenju«, saj EU nujno potrebuje sistem priseljevanja s prožnimi pravili za sprejem, ob istočasnem zagotavljanju skupnih standardov o pogojih vstopa in prebivanja ter ustreznega varstva pravic migrantov (Evropska komisija, 2011b).

5.3.2 Azil in begunci

Osrednji cilj skupne azilne politike je doseči bolj uravnotežene stroške, ki so povezani s sprejemom ter zaščito beguncev in prosilcev azila. Drugo pomembno področje je iskanje načina skupnih standardov pri sprejemanju prosilcev za azil. Do 1990-ih so bile namreč prisotne velike razlike v obravnavanju statusa begunca, med državami so bili različni postopki in načini kako pridobiti status, zato so bile nekatere države za iskalce azila bolj priljubljene (najbolj Nemčija). Veliko članic je idejo o harmonizaciji sistema podprlo in tako se je leta 1997 podpisala Amsterdamska pogodba. Poudarjala je uskladitev področij, ki pokrivajo začasno zaščito migrantov, pogoje za sprejem prosilcev za azil, postopke presojanja prošenj za azil in kriterije, kdo je kvalificiran za status begunca. Področje skupnega azilnega sistema je prešlo v zakonodajo, sedaj članice stremijo k doseganju enotnosti glede politike azila, usklajenosti postopkov podelitve in odvzema statusa in skladnosti sistema začasne zaščite (Boswell, 2005, str. 16). V letu 2010 je bil napredek v zakonodajnem postopku počasen in težaven, pomembno pa je bilo sprejetje uredbe o ustanovitvi Evropskega azilnega podpornega urada (EASO). Pomembnost in nujnost potrebe po preoblikovanju azilnih sistemov nekaterih držav članic so potrdili tudi nedavni dogodki v Libiji (Evropska komisija, 2011b).

5.3.3 Politike integracij

- Francija

Francija nima posebne integracijske politike, ki bi pokrivala področje migrantov. V stilu francoskega republikanskega pristopa upoštevajo načelo univerzalizma, s katerim poudarjajo, da je pomanjkanje kakršne koli specifične politike integracije še najboljša pot do zagotavljanja integritete migrantov in njihovih otrok, ki so enostavno obravnavani kot francoski državljani. Multikulturalizem in kulturne posebnosti želijo ohraniti na področju privatne sfere in jih ne želijo priznati kot javno domeno. Spodbujanje francoskih državljanov, ki izhajajo iz drugih držav, je raje izvedeno na individualni bazi kot kolektivno. Takšna politika, ki ne dela razlik med rasami (angl. Color-blind policy), je domnevno najboljši način integracije. Cilj je promovirati strogo politiko enakih možnosti, ki jo socialna država podpira in izvaja. Da bi dosegli enakost in da bi otroci posvojili univerzalne vrednote, so na šolah celo prepovedali, da bi posamezniki navzven izkazovali pripadnost religiji. Čeprav ni posebne politike, se integracijski ukrepi izvajajo. Otrokom so na voljo posebni jezikovni tečajji, dodatna izobraževanja in usposabljanja ter druge aktivnosti, ki jih lahko poiščejo s pomočjo informacijskega centra (fran. Centres de formation et d'information pour la scolarisation des enfants de migrants, CEFISEM), da bi se čim prej vključili v prevladujoči sistem. Na delovnem mestu je strogo prepovedana kakršna koli oblika rasizma, edina izjema je javni sektor, kjer so lahko zaposleni le Francoski državljani. Čeprav želi Francija s svojim pristopom doseči drugačne cilje, so rasizem, ksenofobija in diskriminacija med ljudmi vseeno prisotni. Diskriminacija obstaja do tistih, ki ne prihajajo iz evropskih držav, še posebej do oseb iz Magreba (Borkert, Bosswick, Heckmann & Lüken-Klaßen, 2007, str. 12,13).

- Italija

V zadnjih desetletjih se je Italija spremenila iz tradicionalne države izseljevanja v priseljitveno državo. Nekoč je bila le tranzitna država, od leta 1981 pa tujci v njej tudi ostajajo. Priseljenci, ki so stari med 20 in 40 let, prihajajo predvsem zaradi ekonomskih vzrokov. Začetki vzpostavljanja relevantnih politik, ki pokrivajo področje migracij, segajo v pozna 1980-ta, ko so ugotovili, kako pomemben je urejen sistem, ki regulira tokove priseljencev in zakonito obravnava tujce. Zakon, ki so ga sprejeli leta 1986, je nastal na podlagi obstoječih migrantov, ki so iskali delo. Uvedli so program »sanatoria«, ki je zagotavljal amnestijo za priseljence brez urejenih dokumentov. Ta program predstavlja sestavni del upravljanja migracij. Ponovili so ga še v letih 1990, 1995, 1998 in 2002. Prvi koraki k sistematični integraciji migrantov so nastali v letu 1998, ko je takratna levosredinsko usmerjena vlada skušala vpeljati novo migracijsko politiko. Pričeli so z letnim poročanjem o številu priseljencev, vzpostavili svetovalne organe ter sprejeli mnogo ukrepov, ki so pokrivali področje diskriminacije in poudarjali, kako pomembno je sprejemanje jezikovnih in kulturnih raznolikosti. Nacionalna zakonodaja je eno, implementacija sistema pa drugo. Institucionalni okvir integracijske politike ni centraliziran le na eno nacionalno telo, ki bi bilo edino odgovorno za presojo

učinkovitosti integracije, ampak to področje pokriva več ministrstev, delo je razdeljeno tudi med državnimi in regionalnimi organi.

Določbe, ki so pokrivala migracije, so se spremenile z Berlusconijsko vlado leta 2002. Ta je striktno omejila legalne in ilegalne vstopne v državo. Migranti, ki niso prihajali iz držav EU, so bili upravičeni do bivanja le na podlagi veljavne delovne pogodbe, pa še takrat za omejeno obdobje. Osebe tretjih držav so morale imeti veljavno pogodbo za bivanje, ki je morala biti podpisana s strani uglednega delodajalca ali družine. Ostali so lahko dokler so imeli veljavno delovno pogodbo, po preteku so morali delovno mesto poiskati v roku pol leta, drugače so se bili primorani prisilno vrniti v državo, iz katere so prihajali. Velike spremembe so bile sprejete tudi na področju financiranja integracijskih aktivnosti. Berlusconi je odpravil državni sklad za migracijsko politiko, preko katerega so bile te aktivnosti financirane. Odločanje o financiranju je bilo preloženo na regije, ki pa niso bile več obvezane k namenjanju sredstev za integracijo migrantov. Kasneje so se funkcije obravnavanja migrantov še bolj ločile, vpeljali so celo še več ministrstev, ki so pokrivala migracijsko politiko (Borkert et al., 2007, str. 18,19).

- Španija

Španija je bila dolga leta država izseljevanja, ko pa je leta 1986 postala članica EU, se je zelo povečalo število priseljencev, tako da je bila v letu 2003 in 2004 med državami članicami v samem vrhu po številu priseljencev. Danes se država spopada z velikim številom ilegalnih pribežnikov. Za razliko od Italije ima Španija vzpostavljen nekakšen migracijski sistem, saj morajo nezakoniti migranti, da dobijo zdravstveno pomoč, svojo prisotnost javiti na ustrezno organizacijo, kjer se registrirajo v sistem. Skoraj polovica jih nima urejenih ustreznih dovoljenj za bivanje, jih je pa okoli 90 % takih, ki prej niso zakonito bivali v Španiji, sedaj pa.

Do 1980-ih let ni bilo niti potrebe po integracijski politiki, saj je bilo več emigracij kot imigracij, zakonodaja o tujcih je bila sprejeta leta 1985. V letu 1994 so bili zakoniti priseljenci upravičeni do integritete in obravnave kot državljani, saj so pridobili enake socialne in državljanske pravice. V španski psihologiji integracije so spomini na Francovo režim še vedno sveži in prisotni, zato je država še bolj naklonjena doseganju enakosti pravic za priseljence. Vsakemu prebivalcu, ki živi na območju Španije, omogoča svobodo in zaščito. Zaradi avtonomije španskih regij se integracijska politika, ki se ukvarja s številom in porazdelitvijo otrok z migracijskim ozadjem, po državi razlikuje. Po šolah bi naj imeli poenoten kurikulum, čeprav se nekatere zgledujejo po sistemu države, iz katere migranti prihajajo, zato so lahko tam prisotni zametki kulture geta. Ob praznovanju petnajstletnice migracijske politike so bile opravljene raziskave, s katerimi so odkrili pomanjkljivosti v zakonodaji. Politika migracij je tako kot vse druge močno odvisna od oblasti, zato so nastopile velike spremembe po menjavi vlade leta 2004. Špansko integracijsko politiko kritizirajo, da nima večdimenzionalnosti, saj ima njihov integracijski sistem nizko stopnjo vključevanja priseljencev na trg dela, odvisnost socialnega varstva od registracije, kar bi lahko kontrolirala policija, primanjkujejo pa tudi sprejete odločitve o volilnih pravicah imigrantov (Borkert et al., 2007, str. 28-30).

6 PRIHODNI DEMOGRAFSKI RAZVOJ

Spopad s staranjem prebivalstva bo velik demografski izziv v naslednjih petdesetih letih. Posledice bodo najbolj opazne na ekonomsko-socialnem področju, kjer bo postal vprašljiv sistem javnih pokojnin, varovanja zdravja in oskrba vedno več starejših ljudi.

6.1 Gospodarska kriza in »arabska pomlad«

V Evropi se stanje migracijskih tokov v zadnjih letih močno spreminja. Gospodarska kriza, ki se je v veliki meri dotaknila tudi mlade generacije, le-to vedno bolj sili v iskanje zaposlitve zunaj domačih meja. V EU-27 je povprečna brezposelnost v letu 2011 znašala 9,6 %. Med članicami so podatki o brezposelnosti različni, Avstrija beleži le 4,1-odstotno brezposelnost, medtem ko ima Španija najvišjo stopnjo brezposelnosti, ki znaša 21,8 % brezposelnih prebivalcev. Tamkajšnji statistični urad poroča, da se je število emigrantov v letu 2011 povečalo za približno 36 %, največ ljudi odhaja v Nemčijo, Britanijo, ZDA in Latinsko Ameriko. OECD poudarja pomen večje mobilnosti med članicami, ki bi pomagala odpraviti nesorazmerja med veliko brezposelnostjo in pomanjkanjem kvalificirane delovne sile med regijami. Organizacija navaja pomembno dejstvo o številu zaposlitev evropskih državljanov v drugih članicah EU. Kljub zakonski upravičenosti zaposlitvenih migracij znotraj EU je teh zaposlitev le 3 %. Neevropski državljanji predstavljajo 5 % delovne sile v EU, čeprav imajo ostrejšje pogoje pri pridobivanju delovnih dovoljenj (Evropejci odhajajo s trebuchom za kruhom, 2012).

Na drugi strani se je z nepričakovanim valom socialnih in političnih nemirov stanje ob koncu leta 2010 in v letu 2011 zaostriilo na Bližnjem vzhodu in Severni Afriki. Ljudje, predvsem mladi, so pričeli množično izkazovati veliko nezadovoljstvo s splošnim gospodarskim položajem in z vladnimi varčevalnimi ukrepi. Demonstranti, ki so zajemali mlade izobražene ljudi, ženske, učitelje in mnoge druge, netipično uporniške ljudi, so se uprli visoki brezposelnosti, močni podražitvi hrane in nepriljubljenost državnih voditeljev. Korupcija, zloraba državnega premoženja in mnogi drugi razlogi so skupine na ulicah le še okrepili (Bebler, 2012). Stanje je pripeljalo do preizkušnje evropskih sosedskih politik. Pripravile so se nove strategije priseljevanja, ki po mnenju predstavnikov evropske komisije za notranje zadeve ne zapirajo vrat tuji delovni sili. Zaradi neugodnih demografskih trendov in vedno bolj starega prebivalstva Evropa nujno potrebuje novo delovno silo, še posebej strokovno usposobljene ljudi. Po izračunih OECD bi naj v kratkem v državah EU skupno primanjkovalo najmanj 2 milijona zaposlenih samo v zdravstvu (»EU: šolani naprej, vsi drugi stoj!«, 2011).

6.2 Projekcije prebivalstva izbranih evropskih držav

Zadnje projekcije Eurostata ugotavljajo, da bo staranje prebivalstva doseglo nepredstavljive vrednosti v vseh evropskih državah, čeprav z različno magnitudo, časovno in hitrostno komponento (Lanzieri, 2011b, str. 1).

Rodnost, smrtnost in migracije so tri ključne spremenljivke, ki vplivajo na starostno sestavo prebivalstva in njegovo rast. Na podlagi njihovega preteklega gibanja lahko pripravimo predpostavke, po katerih predvidevamo, kakšna bo prihodnja rast prebivalstva in starostna sestava prebivalstva (Poberžnik, 2007, str. 78). Ker pa so poskusi napovedi prihodnjega demografskega stanja odvisni od množice negotovih prihodnjih dogodkov, pokažejo le enega od možnih scenarijev za prihodnost.

6.2.1 Rast prebivalstva

Slika 11 je pripravljena na podlagi podatkov Evrostata, ki se nanašajo na projekcije prebivalstva. Uporabljen je konvergenčni kriterij, ki predpostavlja, da se bodo družbenoekonomske in kulturne razlike med državami zmanjševale. Predvideva se, da bodo posamezne spremenljivke v konvergenčnem letu, ki je predhodno določeno, imele enake vrednosti. Glavne demografske komponente, zajete v pripravi projekcij, so stopnja totalne rodnosti, življenjsko pričakovanje ob rojstvu in neto migracije.

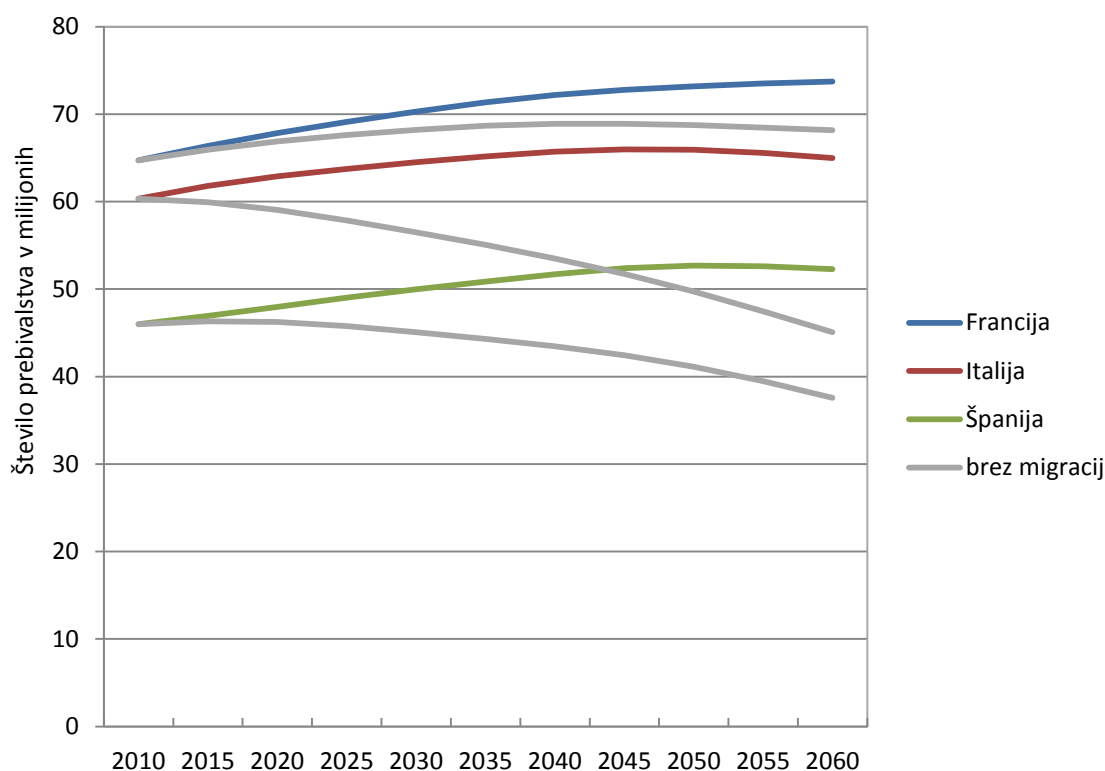
Projekcije izhajajo iz začetnega števila prebivalstva na dan 1. januarja 2010. Na Sliki 11 je prikazana tudi varianta projekcij prebivalstva, če bi iz analize izključili migracije oziroma bi ta komponenta imela vrednost nič. Število prebivalstva še vedno raste, vendar z nižjimi stopnjami rasti kot do leta 2010. Po teh projekcijah bi se prebivalstvo do leta 2060 v Franciji povečalo za 13,9 %, sledila bi Španija s povečanim prebivalstvom za 13,7 %, prebivalstvo Italije bi naraslo le za 7,7 %. Če bi v pripravi projekcij predvidevali, da ne bo več niti emigracij niti imigracij, bi od proučevanih evropskih držav le Francija beležila pozitivno rast prebivalstva, pa še to le do leta 2045, po tem letu pa bi prebivalstvo pričelo padati. Prebivalstvo Španije bi se glede na izhodiščno leto 2010 do leta 2060 zmanjšalo za skoraj 20 %, prebivalstvo Italije pa kar za četrtno (glej Prilogo 6).

Predpostavke, na katerih temeljijo projekcije prebivalstva, so prikazane v Prilogi 8. Stopnje totalne rodnosti čez celotno obdobje v majhni meri naraščajo za Italijo in Španijo, saj se predvideva, da se bo z aktivnimi družinskimi politikami doseglo, da se bodo družine odločale za večje število otrok. Ta kazalnik v proučevanem obdobju pada le v Franciji, ki ima že tako najvišje stopnje totalne rodnosti med evropskimi državami. Do leta 2060 se bi naj stopnje totalne rodnosti držav EU med seboj približale in bolj uskladile.

Migracije že leta dajejo ključni prispevek k rasti prebivalstva v mnogih državah EU, predvsem v tistih, ki imajo negativno naravno rast. Čeprav je primerjava dveh variant, torej z upoštevanjem migracij in z njihovo izključitvijo, priročna, da lahko teoretično ocenimo vpliv migracij, ne daje zadovoljivih informacij, potrebnih za oceno celotnega vpliva migracij na demografsko strukturo in gibanje. Takšna analiza ne vključuje na primer že obstoječih zalog migrantov in njihove vloge na demografsko dinamiko, niti ni jasno opredeljeno, kakšen vpliv imajo prve in kakšnega vse nadaljnje generacije migrantov (Lanzieri, 2011a, str. 6). V analizi projekcij evropskega prebivalstva za obdobje med letoma 2011 in 2061 je Lanzieri (2011a)

proučil, kakšni so vplivi tujega prebivalstva na nacionalno prebivalstvo. Na splošno ugotavlja, da bodo države z nizko rodnostjo in večjimi migracijskimi tokovi imele večje število tujega prebivalstva, države z omejenimi ali celo negativnimi migracijskimi tokovi pa bodo beležile skromno rast oseb, ki prihajajo iz tujine. V Španiji bo leta 2061 več kot ena tretjina oseb, ki prihajajo iz tuje države, če predvidevamo, da bo število prebivalstva v Španiji pričelo padati leta 2045 (Lanzieri, 2011a, str.19).

Slika 11: Gibanje števila prebivalstva 1. januarja od leta 2010 do leta 2060 z upoštevanjem migracij in brez upoštevanja migracij

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

6.2.2 Staranje prebivalstva

Lanzieri (2011b, str. 2) v svoji analizi projekcij ugotavlja, da ni važno, kateri kazalnik obravnavamo, nobena država ne bo imela leta 2060 manjše vrednosti kot leta 2010. Srednja starost prebivalstva je bila v Španiji leta 2010 39,9, za leto 2060 pa predvideva, da bo skoraj 10 let višja, in sicer 49,7, v Italiji pa kar 50,2 let.

Do leta 2060 bo večina evropskih držav imela več kot 10-odstotni delež zelo starega prebivalstva. V Italiji se bo delež starejših od 85 let od leta 2010 do leta 2060 več kot potrojil. V letu 1960 je znašal delež starejših od 65 let 9,3 %, leta 2010 enkrat več, in sicer 20,2 %, v letu 2060 pa bo dosegel kar 31,7 %. Italiji bo z deležem starega prebivalstva sledila Španija,

ki ima skoraj enako visoke deleže prebivalstva, starejšega od 65 oziroma 85 let. Indeksi odvisnosti starega prebivalstva bodo dosegli vrednosti, ki bodo pomenile več kot en starostnik na dve delovno sposobni osebi. Italija bo imela najvišji indeks odvisnosti starega prebivalstva od delovno sposobnega, znašal bo 56,7, sledila ji bo Španija z vrednostjo indeksa 56,5, Francija bo imela indeks 46,66. V Tabeli 6 je prikazan presek starostne strukture prebivalstva za leto 2060 v primerjavi z letom 2010.

Tabela 6: Razrez starostne strukture prebivalstva za leto 2060 in leto 2010 (v %)

Država	Od 0 do 14 let		Od 15 do 64 let		65 let in več		85 let in več	
	2010	2060	2010	2060	2010	2060	2010	2060
Francija	18,5	16,4	64,9	57,0	16,6	26,6	2,5	6,9
Italija	14,1	12,5	65,7	55,9	20,2	31,7	2,6	8,6
Španija	14,9	12,8	68,2	55,8	16,8	31,5	2,2	8,1

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

Prebivalstvene piramide bodo postale obrnjene, kohorte starostnikov bodo veliko večje kot mladostnikov. Leta 1960 je bilo razmerje med osebo, staro do 14 let, in osebo, staro več ko 65 let, 3 proti 1, do leta 2060 bo en mladostnik v razmerju do skoraj dveh starostnikov, tako se bo družba postarala. Najstarejši bodo v povprečju prekoračili število otrok, starih do 5 let, že v začetku naslednjega desetletja (Lanzieri, 2011b, str. 2).

6.3 Prihodnji demografsko-ekonomski razvoj Alžirije, Maroka in Tunizije

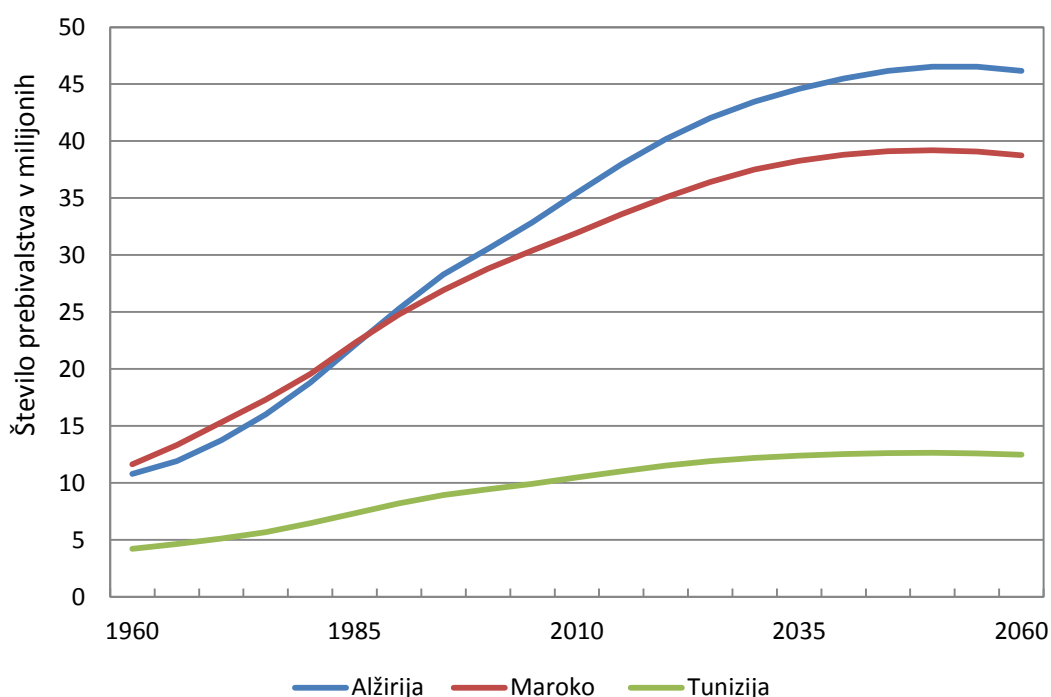
Rast prebivalstva zahteva dodatno zalogo sredstev za socialno varstvo, izobraževanje in zdravstvene storitve. Težave pri zadovoljevanju teh potreb pa obstajajo tudi, če želimo zagotoviti oskrbo le obstoječe populacije. Od leta 1950 so bile države Magreba priča demografskemu prehodu z visokimi stopnjami rodnosti in padajočimi stopnjami umrljivosti. Posledično je od takrat prebivalstvo teh držav zelo naraslo, saj se je v vseh državah v povprečju potrojilo. Stopnje rasti prebivalstva za Alžirijo in Maroko so dosegle vrh med letoma 1970 in 1980. V Tuniziji so stopnje rasti prebivalstva začele padati kasneje, vendar bolj intenzivno, odkar obstaja aktivna politika reguliranja in nadziranja demografskega področja ter odkar imajo ženske spremenjen status. Če bodo stopnje rasti prebivalstva padale kot predvidevajo projekcije OZN, se bodo stopnje vseh treh držav stabilizirale okoli leta 2050.

Demografski prehod, ki so ga izkusile države, je zelo vplival na starostno strukturo prebivalstva. Prvi del prehoda z nižjimi stopnjami umrljivosti je povzročil velik porast zelo mladih oseb med celotno populacijo. Države se danes nahajajo v drugi fazi demografskega prehoda, za katero so značilne nižje stopnje rodnosti in se je s tem število mladih oseb zopet zmanjšalo. Temu je sledilo zmanjšanje oseb, ki so stare od 5 do 14 let, istočasno pa se je

povečala skupina delovno sposobnih oseb (15-64) in posledično tudi skupina starejših. S takšnimi demografskimi spremembami v strukturi prebivalstva obstaja možnost, da se bodo tudi države Magreba v prihodnosti spopadale z istimi problemi kot Evropa v sedanjosti, predvsem okoli leta 2030, ko se bodo danes štiridesetletniki pričeli upokojevati. Do tedaj bo trg dela več let izpostavljen povečani skupini delovno sposobnih oseb (Gubert & Nordman, 2009). Po ocenah in napovedih Mednarodne organizacije dela (angl. International Labour Organization, v nadaljevanju ILO) se bo ekonomsko aktivno prebivalstvo do leta 2020 povečalo za 10,1 milijon ali 37,7 % v Alžiriji, 7,4 milijonov ali 31,7 % v Maroku in za 2,6 milijona v Tuniziji, kar je 33,7 % več kot leta 1980.

Slika 12: Dinamika prebivalstva Alžirije, Maroka in Tunizije od leta 1960 do 2060 na podlagi ocen in projekcij OZN

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Kapacitete zaposlitvenih mest ne bodo ustrezale številu povpraševalcev na trgu. Stopnje brezposelnosti so že sedaj zelo visoke med mladimi, sploh pri tistih s srednjo in višjo izobrazbo. Zato se pričakuje porast potencialnih migrantov v naslednjih dveh desetletjih, saj so mednarodne migracije nekako zapolnile primanjkljaj na trgu dela že v preteklosti. Glede na strukturo prebivalstva se bodo migracije predvidoma umirile od leta 2030 dalje. Bolj spodbudno je dejstvo, da se indeksi odvisnosti starega prebivalstva manjšajo. V 1970-ih je bilo razmerje med neaktivnim in delovno aktivnim prebivalstvom 1 proti 1, do leta 2015 bo to razmerje 1 proti 2. V tem lahko vidimo pozitiven razvoj, če predpostavljamo, da bo delovno sposobno prebivalstvo seveda imelo službo (Gubert & Nordman, 2009).

V obdobju od leta 2010 do leta 2060 se bo starostna struktura prebivalstva močno spremenila. Starostna skupina 0-14 se bo v vseh proučevanih afriških državah skoraj prepолоvila, delovno sposobno prebivalstvo se bo zmanjšalo za od 4,2 do 10,9 odstotnih točk, izjemno pa se bo povečala skupina oseb, starih več kot 65 let. V Alžiriji bo število starega prebivalstva v letu 2060 znašalo več kot petkrat več kot leta 2010. Od celotnega prebivalstva bo kar 23,8 % oseb, starejših od 65 let. Močno se bo povečala tudi skupina ljudi, starejših od 80 let. V Tabeli 7 so prikazani podatki o starostni strukturi prebivalstva Alžirije, Maroka in Tunizije leta 2060 v primerjavi z letom 2010.

Tabela 7: Deleži posameznih starostnih skupin v celotnem prebivalstvu v letu 2010 in letu 2060

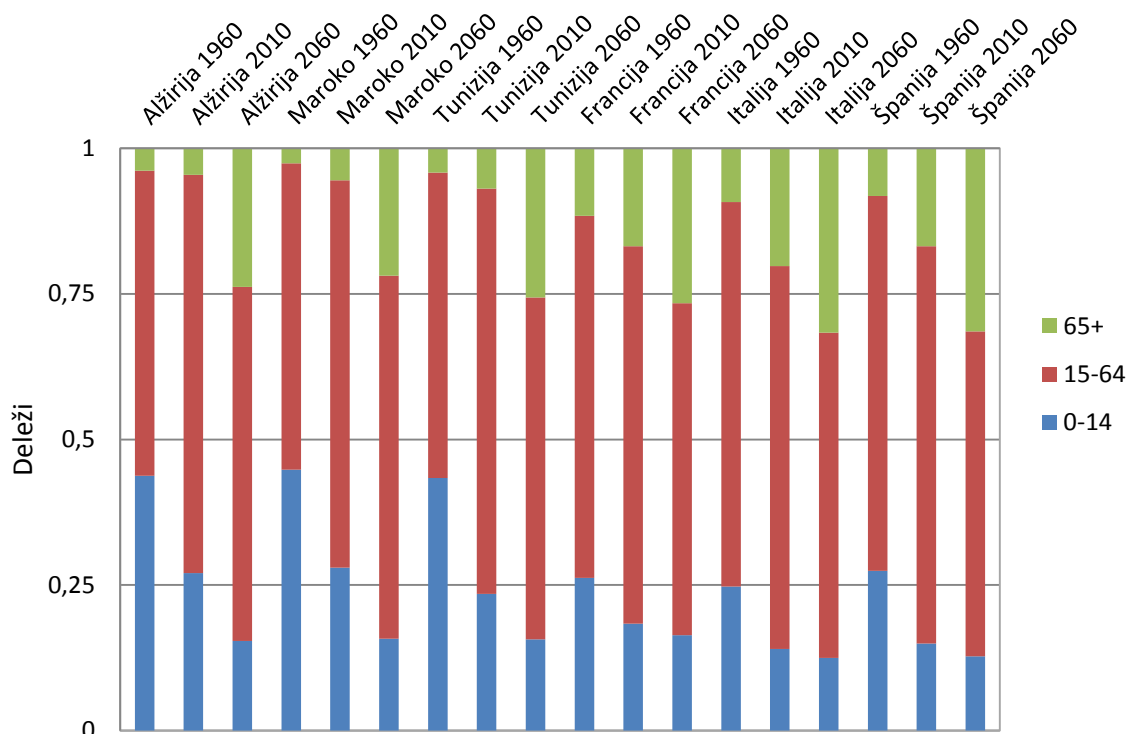
Starostna skupina	Od 0 do 14 let		Od 15 do 64 let		65 let in več		80 let in več	
	2010	2060	2010	2060	2010	2060	2010	2060
Država	2010	2060	2010	2060	2010	2060	2010	2060
Alžirija	27,0	15,4	68,4	60,8	4,6	23,8	0,7	5,7
Maroko	28,0	15,8	66,5	62,3	5,5	21,9	0,8	5,2
Tunizija	23,5	15,7	69,6	58,7	7,0	25,6	1,2	6,6

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Države Magreba so izpostavljene množičnim migracijam oseb, ki prihajajo iz Podsaharske Afrike in želijo preko Maroka, Tunizije ali Alžirije prestopiti meje EU v upanju na boljše življenjske pogoje. EU jim predstavlja »obljubljeno deželo«, ki pa je afriški migrant velikokrat ne doseže in ostane v državah Magreba kot priseljencec ali pa se vrne nazaj v rodno državo. Države Magreba tako ne predstavljajo le tranzitne države, ampak velikokrat tudi kar priselitelveno državo za številne podsaharske migrante. Ob tem je potrebno opozoriti, da se tudi severnoafriške države spopadajo z velikim številom priseljencev. De Haas (2006) navaja več razlogov, zakaj se bodo podsaharske migracije nadaljevale in zakaj bodo države Severne Afrike še naprej ostajale destinacijske države za podsaharske migrante. Prvi razlog je v znatni razliki v ekonomskem razvoju držav in politično stabilnosti med državami Severne Afrike in večino podsaharskih držav. Migranti, ki ne uspejo vstopiti v Evropo, raje ostanejo v vsaj bolj stabilni, bolj varni in manj revni državi, kot pa da se vrnejo v domovino, kjer so pogoji še slabši. Drugi razlog je v tem, da se te migracije zdijo manj zaželene kot pa v resnici so. Povpraševanje za poceni delovno silo tako v Evropi kot v nekaterih severnoafriških državah se bo še povečalo. Kot tretji razlog de Haas (2006) navaja okrepitev trga dela zaradi demografskega prehoda. Od leta 1970 se zmanjšuje rodnost, kar pomeni, da se bo v prihodnjih desetletjih zmanjšalo število delovno aktivnega prebivalstva. Če predpostavljamo še politično stabilnost držav in prihodnji ekonomski razvoj, lahko ocenjujemo, da se bo zmanjšalo število emigracij in povečalo število imigracij. Zadnji razlog pa je v tem, da bodo vzpostavljeni migracijski tokovi in mreže, izpopolnjena komunikacijska sredstva in boljša transportna infrastruktura le še olajšali nadaljnje migracije (de Haas, 2006).

Slika 13 prikazuje primerjavo starostnih struktur prebivalstva izbranih evropskih in afriških držav za leta 1960, 2010 in 2060. Zelena barva predstavlja delež oseb, ki so starejše od 65 let. Vidimo, da se njihov delež v evropskih državah povečuje od leta 1960 do 2060 dokaj enakomerno, medtem ko bodo po projekcijah prebivalstva deleži starejših od 65 let v afriških državah sunkovito narasli do leta 2060. Stanje v letu 2060 bo v afriških državah dokaj podobno današnjim demografskim razmeram evropskih držav, če bo realen demografski razvoj sledil predpostavkam in projekcijam.

Slika 13: Primerjava starostne strukture prebivalstva izbranih evropskih in afriških držav za leta 1960, 2010 in 2060

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012; Eurostat, Statistics Database, 2012.

SKLEP

V zadnjih nekaj desetletjih se odvija veliko demografskih sprememb na področju dinamike prebivalstva. Rast prebivalstva je vedno bolj odvisna od migracij in ne več toliko od naravne rasti prebivalstva. Staro prebivalstvo močno narašča, s tem se povečujejo izzivi na socialnem in ekonomskem področju, ki jih skušajo države reševati z uvajanjem raznih ukrepov. Poteka mnogo projektov na temo aktivnega staranja in vseživljenjskega učenja, saj predstavljajo starostniki vedno bolj pomemben del družbe. Na podlagi projekcij prebivalstva se bo trend staranja še nadaljeval, saj bo staranje prebivalstva doseglo vrh v prihajajočih desetletjih. Španija in Francija sta izmed šestih proučevanih držav edini državi, ki imata pozitivno tako stopnjo neto migracij kot stopnjo naravne rasti prebivalstva, Italija pa ima zanimivo edina

negativno naravno rast, kar poudarja pomen priseljevanja. Delež starega prebivalstva se večja v vseh državah, le da je potrebno poudariti, da v državah afriške strani Mediterana skupina mladega prebivalstva še vedno presega delež starejših. Evropske države se spopadajo z dejstvom, da sta deleža starega in mladega prebivalstva že izenačena, v Italiji in Španiji staro prebivalstvo celo presega kontingent mladega prebivalstva.

Vsaka ženska bi morala v povprečju roditi 2,1 otroka, da bi bilo zagotovljeno enostavno obnavljanje prebivalstva. To mejo dosežeta le Alžirija in Maroko, od evropskih držav pa je tej stopnji totalne rodnosti najbližje Francija, kjer ni tako bistvenega zmanjševanja rodnosti v proučevanem obdobju. Na evropskem prostoru se ženske odločajo za otroke v svojih zgodnjih tridesetih, v afriških državah pa v drugi polovici dvajsetih let. Zmanjšana umrljivost dojenčkov, poviševanje življenjskega standarda, večje možnosti izobraževanja ter izboljšanje zdravstva in medicine so le nekateri dejavniki, ki so razlog, da se življenjsko pričakovanje ob rojstvu v zadnjem stoletju povečuje. V afriških državah se je povečalo skoraj za 24 let, v evropskih pa za slabih 11 let.

Migracije predstavljajo pomembno vlogo v sodobni družbi, še posebej na področju doprinosa k rasti prebivalstva, vendar se s samimi migracijami trend staranja prebivalstva ne bo umiril. Francija, Italija in Španija spadajo med priseljitvene države, afriške države pa med izselitvene. Število imigrantov iz Afrike predstavlja drugo največjo skupino priseljencev v države EU, od tega jih več kot polovica prihaja iz Maroka in Alžirije ter drugih severnoafriških držav. Največ Maročanov živi v Španiji in Italiji, Francija predstavlja destinacijo v največji meri za osebe, ki prihajajo iz Alžirije, čeprav so vse tri države Magreba bivše francoske kolonije in je zato v Franciji prisotnih veliko priseljencev tudi iz Maroka in Tunizije.

Zniževanje rodnosti, staranje prebivalstva, nizka ali celo negativna rast prebivalstva so pereči problemi večine evropskih držav, zato so prebivalstvene politike usmerjene v pronatalitetno družinsko in migracijsko politiko. Globalizacija in vedno večja mobilnost sta ključna vzroka razsežnosti današnjih migracij znotraj evropskih držav. Afriški migranti pa potujejo v Evropo predvsem zaradi boljšega ekonomskega stanja, politične stabilnosti držav in drugih »pull« dejavnikov. Način vstopa migranta v evropski prostor vpliva na pravice migrantov, predvsem na trgu dela. Evropska komisija s svojimi aktivnostmi združuje in usmerja nacionalne politike posameznih držav po načelih solidarnosti in odgovornosti. Razvija se celostni pristop pri oblikovanju migracijske politike s poudarkom na sodelovanju z državami tretjega sveta. Glavne naloge politik so nadzor in boljše upravljanje migracijskih tokov, zmanjševanje ilegalnih migracij, preprečevanje trgovine z ljudmi ter spodbujanje zakonitega zaposlovanja državljanov tretjih držav. Integracija migrantov je naloga in odgovornost tako migranta kot družbe, ki ga je sprejela.

LITERATURA IN VIRI

1. Bebler, A. (2012, 4. februar). Iskren prijatelj arabskih narodov in ne vzvišena trdnjava Evropa. Delo. Najdeno 5. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/iskren-prijatelj-arabskih-narodov-in-ne-vzvisena-trdnjava-evropa.html>
2. Borkert, M., Bosswick, W., Lüken-Klaßen, D., & Heckmann, F., (2007, 14. februar). Local Integration Policies for Migrants in Europe. Najdeno 6. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0631.htm>
3. Boswell, C. (2005). Migration in Europe. Najdeno 10. februarja 2012 na spletnem naslovu http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/gcim/rs/RS4.pdf
4. de Haas, H. (2006). Trans-Saharan Migration to North Africa and the EU: Historical Roots and Current Trends. Najdeno 17. januarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?id=484>
5. de Haas, H. (2008). Irregular Migration from West Africa to the Maghreb and the European Union: An Overview of Recent Trends. Najdeno 17. januarja 2012 na spletnem naslovu http://publications.iom.int/bookstore/index.php?main_page=product_info&products_id=87
6. EU: šolani naprej, vsi drugi stoj! (2011, 23. november). Delo. Najdeno 5. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/eu-solani-naprej-vsi-drugi-stoj.html>
7. Eurostat. (2011a). Key figures on Europe. Najdeno na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-EI-11-001
8. Eurostat. (2011b, 19. december). Europe in figures Eurostat yearbook 2011. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011.
9. Eurostat (b.l.). Statistics Database. Najdeno 6. januarja 2012 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
10. Evropejci odhajajo s trebuhom za kruhom (2012, 16. april). Delo. Najdeno 5. aprila 2012 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/evropejci-odhajajo-s-trebuhom-za-kruhom.html>
11. Evropska komisija (2010, 3. marec). Evropa 2020 - Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Sporočilo Komisije. Bruselj: Evropska komisija, 2010.
12. Evropska komisija. (2011a). European Neighbourhood Policy Countries. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
13. Evropska komisija. (2011b). Demography report 2010. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

14. Evropska komisija (2011c, 24. maj). Letno poročilo o priseljevanju in azilu (2010). Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu. Bruselj: Evropska komisija.
15. Evropska komisija (2011č, 24. junij). Evropski svet: Komisija bo okrepila prizadevanja na področju migracijske in azilne politike. Najdeno 20. januarja 2012 na spletnem naslovu <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/781&format=HTML&aged=1&language=SL&guiLanguage=en>
16. Gil Alonso, F., Domingo, A., & Bayona, J. (2009). Mediterranean Europe and the Maghreb: Are migration flows determined by differences in population structure? Najdeno 5. januarja 2012 na spletnem naslovu <http://iussp2009.princeton.edu/abstractViewer.aspx?submissionId=92409>
17. Gubert, F., & Nordman, c. (2009, 2. september). The Future of International Migration to OECD Countries. Najdeno 20. januarja 2012 na spletnem naslovu http://www.oecd.org/document/2/0,3746,en_2649_33707_43483586_1_1_1_1,00.html
18. Komisija evropskih skupnosti (2004, 12. maj). European Neighbourhood Policy - Strategy Paper. Bruselj: Komisija evropskih skupnosti, 2004.
19. Lanzieri, G. (2011a). Fewer, older and multicultural? Projections of the EU populations by foreign/national background. Najdeno 18. januarja 2012 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-11-019/EN/KS-RA-11-019-EN.PDF
20. Lanzieri, G. (2011b). The greying of the baby boomers. Najdeno 15. decembra 2011 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-023/EN/KS-SF-11-023-EN.PDF
21. Malačič, J. (2006). Demografija. Teorija, analiza, metode in modeli (6. izd.). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
22. Malačič, J. (2008, 1. december). Meje EU in bližnje zaledje: kako pomembne so demografske razmere? Najdeno 15. novembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.ijpucnik.si/default.cfm?Kat=0401&Bes=49#v49>
23. OECD. (2011, 27. april). Doing Better for Families. Najdeno 15. februarja 2012 na spletnem naslovu http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34819_47654961_1_1_1_1,00.html
24. Pisk Ipavec, T. (2009). Analiza dejavnikov padca rodnosti in vloge družinske politike v državah EU (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
25. Poberžnik, A. (2007). Izzivi nizke rodnosti in prebivalstvena politika v Sloveniji in Evropski uniji (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
26. Predstavništvo Evropske komisije v Republiki Sloveniji (2008, april). Euekspres. Ljubljana: Predstavništvo Evropske komisije v Republiki Sloveniji, 2008

27. Sandell, R. (2004, 4. november). North Africa: Grappling With Demography. Najdeno 5. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=18090>
28. Sebti, M., Courbage, Y., Festy, P., & Kursac-Souali, A.-C. (2009, september). Maghreb, Morocco, Marrakech: Demographic convergence, socioeconomic diversity. *Population & Societies* No. 459. Najdeno 14. decembra 2011 na spletnem naslovu http://www.ined.fr/en/publications/pop_soc/bdd/publication/1476/
29. Verlič Christensen, B. (2000). Migracijska politika Evropske skupnosti in Slovenija. *Teorija in praksa : družboslovna revija* let. 37, 6/2000. Najdeno 14. novembra 2011 na spletnem naslovu <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/tip20006verlicchristensen.PDF>
30. the World dataBank. (b.l.) V World Bank. Najdeno 15. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=12&id=4&CNO=1147>
31. World Population Prospects: The 2010 Revision. Najdeno 6. januarja 2012 na spletnem naslovu http://esa.un.org/unpd/wpp/unpp/panel_population.htm

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Neto stopnje obnavljanja izbranih držav v obdobju od leta 1960 do leta 2010.....	1
Priloga 2: Starostno specifične stopnje rodnosti izbranih držav v obdobju od leta 1995 do leta 2010	1
Priloga 3: Stopnje totalne rodnosti izbranih držav v obdobju od leta 1960 do leta 2010.....	2
Priloga 4: Demografski kazalci izbranih evropskih in afriških držav od leta 1960 do leta 2010	3
Priloga 5: Demografski kazalci izbranih evropskih držav od leta 1960 do leta 2010.....	6
Priloga 6: Projekcije prebivalstva izbranih evropskih držav za obdobje od leta 2010 do leta 2060	12
Priloga 7: Projekcije prebivalstva izbranih afriških držav za obdobje od leta 2010 do leta 2065 (število prebivalstva v tisočih).....	13
Priloga 8: Gibanje vrednosti predpostavk, na katerih temeljijo projekcije prebivalstva.....	14

Priloga 1

Tabela 1: Neto stopnje obnavljanja izbranih držav v obdobju od leta 1960 do leta 2010

Država	60-65	65-70	70-75	75-80	80-85	85-90	90-95	95-00	00-05	05-10
Francija	1,335	1,251	1,094	0,887	0,891	0,865	0,823	0,848	0,908	0,951
Italija	1,127	1,164	1,098	0,917	0,730	0,640	0,612	0,582	0,602	0,662
Španija	1,280	1,313	1,333	1,204	0,893	0,696	0,610	0,569	0,618	0,677
Alžirija	2,560	2,730	2,780	2,790	2,662	2,297	1,835	1,300	1,159	1,106
Maroko	2,490	2,580	2,520	2,260	2,186	1,875	1,597	1,329	1,151	1,100
Tunizija	2,520	2,500	2,360	2,337	2,138	1,860	1,444	1,081	0,957	0,963

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Priloga 2

Tabela 2: Starostno specifične stopnje rodnosti izbranih držav v obdobju od leta 1995 do leta 2010

obdobje	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Francija							
1995-2000	7,2	53,9	130,0	107,2	44,2	9,3	0,5
2000-2005	8,0	55,6	129,4	118,6	52,5	11,6	0,6
2005-2010	7,2	54,2	133,2	129,0	58,1	11,7	0,6
Italija							
1995-2000	7,0	35,0	79,4	79,2	35,6	6,4	0,4
2000-2005	7,0	33,5	74,1	84,6	43,1	8,5	0
2005-2010	6,7	34,2	73,4	93,1	55,5	11,9	0,6
Španija							
1995-2000	8,1	25,3	72,3	89,7	36,6	5,8	0,3
2000-2005	10,3	28,7	65,1	97,2	48,4	8,0	0,4
2005-2010	12,7	34,9	65,7	100,0	57,4	10,5	0,7
Alžirija							
1995-2000	11,8	88,1	151,2	149,7	113,1	52,6	10,6
2000-2005	8,5	76,7	142,4	140,7	96,3	33,8	7,0
2005-2010	7,3	72,2	138,1	136,3	89,7	27,2	5,7
Maroko							
1995-2000	27,1	112,4	144,4	141,6	99,8	49,4	18,9
2000-2005	19,5	101,2	129,4	125,9	83,5	34,4	10,5
2005-2010	15,1	83,1	122,9	131,1	84,8	30,2	8,0
Tunizija							
1995-2000	8,4	74,5	137,1	133,8	81,0	25,1	3,4
2000-2005	6,5	58,9	119,2	122,6	75,7	22,3	2,5
2005-2010	5,7	52,4	117,9	127,8	80,3	22,5	2,0

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Priloga 3

Tabela 3: Stopnje totalne rodnosti izbranih držav v obdobju od leta 1960 do leta 2010

Država	60-65	65-70	70-75	75-80	80-85	85-90	90-95	95-00	00-05	05-10
Francija	2,85	2,65	2,31	1,86	1,87	1,80	1,71	1,76	1,88	1,97
Italija	2,47	2,52	2,35	1,94	1,54	1,34	1,28	1,22	1,25	1,38
Španija	2,81	2,84	2,85	2,55	1,88	1,46	1,28	1,19	1,29	1,41
Alžirija	7,38	7,38	7,38	7,18	6,49	5,29	4,13	2,89	2,53	2,38
Maroko	7,15	7,09	6,89	5,90	5,40	4,45	3,66	2,97	2,52	2,38
Tunizija	7,25	6,89	6,21	5,69	4,92	4,14	3,13	2,32	2,04	2,04

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Tabela 4: Demografski kazalci izbranih evropskih in afriških držav od leta 1960 do leta 2010

	Prebivalstvo	Živorajeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Živorajeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
Francija	Povprečno število v 1000						Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev				
1960-1965	47.222	862	528	334	279	613		1,30	18,3	11,2	7,1	5,9
1965-1970	49.759	854	549	305	97	402	0,81	17,2	11,0	6,1	1,9	8,1
1970-1975	51.728	831	554	277	109	386	0,75	16,1	10,7	5,4	2,1	7,5
1975-1980	53.286	737	550	187	51	238	0,45	13,8	10,3	3,5	1,0	4,5
1980-1985	54.581	775	552	223	58	281	0,51	14,2	10,1	4,1	1,1	5,1
1985-1990	55.995	767	537	230	56	286	0,51	13,7	9,6	4,1	1,0	5,1
1990-1995	57.277	731	529	202	25	227	0,40	12,8	9,2	3,5	0,4	4,0
1995-2000	58.447	740	537	203	38	241	0,41	12,7	9,2	3,5	0,7	4,1
2000-2005	60.023	772	535	237	153	390	0,65	12,9	8,9	3,9	2,5	6,5
2005-2010	61.892	792	534	258	100	358	0,58	12,8	8,6	4,2	1,6	5,8
Italija	Povprečno število v 1000						Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev				
1960-1965	50.486	931	498	433	-46	387		0,77	18,4	9,9	8,6	-0,9
1965-1970	52.389	944	523	421	-46	375	0,71	18,0	10,0	8,0	-0,9	7,2
1970-1975	54.210	885	534	351	4	355	0,65	16,3	9,9	6,5	0,1	6,5
1975-1980	55.658	745	552	193	33	226	0,41	13,4	9,9	3,5	0,6	4,1
1980-1985	56.497	614	557	57	53	110	0,20	10,9	9,9	1,0	0,9	1,9
1985-1990	56.802	562	548	14	-2	12	0,02	9,9	9,6	0,2	0,0	0,2
1990-1995	56.900	553	557	-4	31	27	0,05	9,7	9,8	-0,1	0,5	0,5
1995-2000	56.977	526	567	-41	45	4	0,01	9,2	10,0	-0,7	0,8	0,1
2000-2005	57.829	530	564	-34	371	337	0,58	9,2	9,8	-0,6	6,4	5,8
2005-2010	59.611	558	582	-24	400	376	0,63	9,4	9,8	-0,4	6,7	6,3
Španija	Povprečno število v 1000						Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev				
1960-1965	31.261	654	276	378	-39	339		1,09	20,9	8,8	12,1	-1,2
1965-1970	32.950	651	286	365	-29	336	1,02	19,8	8,7	11,1	-0,9	10,2
1970-1975	34.765	670	300	370	19	389	1,12	19,3	8,6	10,6	0,5	11,2
1975-1980	36.617	637	301	336	15	351	0,96	17,4	8,2	9,2	0,4	9,6
1980-1985	37.986	504	299	205	-9	196	0,52	13,3	7,9	5,4	-0,2	5,2
1985-1990	38.683	417	321	96	-14	82	0,21	10,8	8,3	2,5	-0,4	2,1

se nadaljuje

nadaljevanje

	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	
Španija	Povprečno število v 1000						Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev					
1990-1995	39.158	385	342	43	64	107		0,28	9,8	8,7	1,1	1,6	2,7
1995-2000	39.858	374	361	13	159	172		0,43	9,4	9,1	0,3	4,0	4,3
2000-2005	41.842	429	374	55	566	621		1,49	10,3	8,9	1,3	13,5	14,8
2005-2010	44.736	486	400	86	450	536		1,20	10,9	8,9	1,9	10,1	12,0
Alžirija	Povprečno število v 1000						Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev					
1960-1965	11.361	573	220	353	-128	225		1,98	50,4	19,4	31,1	-11,3	19,8
1965-1970	12.835	628	223	405	-40	365		2,85	48,9	17,4	31,6	-3,1	28,4
1970-1975	14.882	714	229	485	-31	454		3,06	48,0	15,4	32,6	-2,1	30,5
1975-1980	17.415	791	233	558	1	559		3,22	45,4	13,4	32,0	0,1	32,1
1980-1985	20.455	844	203	641	17	658		3,22	41,3	9,9	31,3	0,8	32,2
1985-1990	23.699	824	170	654	-14	640		2,71	34,8	7,2	27,6	-0,6	27,0
1990-1995	26.795	770	162	608	-10	598		2,24	28,7	6,0	22,7	-0,4	22,3
1995-2000	29.413	635	159	476	-28	448		1,53	21,6	5,4	16,2	-1,0	15,2
2000-2005	31.711	657	159	498	-28	470		1,49	20,7	5,0	15,7	-0,9	14,8
2005-2010	34.178	711	167	544	-28	516		1,51	20,8	4,9	15,9	-0,8	15,1
Maroko	Povprečno število v 1000							Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev				
1960-1965	12.474	625	245	380	-41	339			2,73	50,1	19,6	30,5	-3,3
1965-1970	14.316	690	249	441	-44	397	2,78		48,2	17,4	30,8	-3,1	27,7
1970-1975	16.307	744	256	488	-89	399	2,45		45,6	15,7	29,9	-5,5	24,5
1975-1980	18.436	726	240	486	-34	452	2,46		39,4	13,0	26,4	-1,8	24,5
1980-1985	20.929	780	225	555	-10	545	2,61		37,3	10,8	26,5	-0,5	26,0
1985-1990	23.536	752	204	548	-50	498	2,12		32,0	8,7	23,3	-2,1	21,2
1990-1995	25.855	706	187	519	-90	429	1,66		27,3	7,2	20,1	-3,5	16,6
1995-2000	27.861	651	178	473	-100	373	1,34		23,4	6,4	17,0	-3,6	13,4
2000-2005	29.593	619	176	443	-123	320	1,08		20,9	5,9	15,0	-4,2	10,8
2005-2010	31.172	629	182	447	-135	312	1,00	20,2	5,8	14,3	-4,3	10,0	

se nadaljuje

nadaljevanje

	Prebivalstvo	Živorajeni	Umri	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Živorajeni	Umri	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
Tunizija	Povprečno število v 1000						Povprečna stopnja rasti prebivalstva (%)	Povprečna stopnja na 1000 prebivalcev				
1960-1965	4.425	206	79	127	-45	82		1,85	46,5	17,9	28,7	-10,2
1965-1970	4.879	204	76	128	-29	99	2,04	41,8	15,6	26,2	-5,9	20,3
1970-1975	5.397	200	66	134	-26	108	2,01	37,1	12,2	24,8	-4,8	20,0
1975-1980	6.062	222	61	161	-3	158	2,61	36,6	10,1	26,6	-0,5	26,1
1980-1985	6.894	234	55	179	-5	174	2,54	33,9	8,0	26,0	-0,7	25,2
1985-1990	7.773	236	54	182	-5	177	2,28	30,4	6,9	23,4	-0,6	22,8
1990-1995	8.575	206	53	153	-9	144	1,68	24,0	6,2	17,8	-1,0	16,8
1995-2000	9.196	169	54	115	-11	104	1,13	18,4	5,9	12,5	-1,2	11,3
2000-2005	9.684	163	56	107	-16	91	0,94	16,8	5,8	11,0	-1,7	9,4
2005-2010	10.197	178	60	118	-4	114	1,12	17,5	5,9	11,6	-0,4	11,2

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Priloga 5

Tabela 5: Demografski kazalci izbranih evropskih držav od leta 1960 do leta 2010

Leto	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
							Stopnja na 1000 prebivalcev				
Italija											
1960	50.025.500	910.192	480.932	429.260	-80.860	348.400	18,1	9,6	8,6	-1,6	6,9
1961	50.373.900	929.657	468.455	461.202	-136.302	324.900	18,4	9,3	9,1	-2,7	6,4
1962	50.698.800	937.257	509.174	428.083	-66.783	361.300	18,4	10,0	8,4	-1,3	7,1
1963	51.060.100	960.336	516.377	443.959	-60.159	383.800	18,7	10,1	8,7	-1,2	7,5
1964	51.443.900	1.016.120	490.050	526.070	-63.170	462.900	19,7	9,5	10,2	-1,2	9,0
1965	51.906.800	990.458	518.008	472.450	-61.350	411.100	19,0	9,9	9,1	-1,2	7,9
1966	52.317.900	979.940	496.281	483.659	-81.459	402.200	18,7	9,4	9,2	-1,6	7,7
1967	52.720.100	948.772	510.122	438.650	-77.850	360.800	17,9	9,6	8,3	-1,5	6,8
1968	53.080.900	944.837	532.571	412.266	-102.566	309.700	17,7	10,0	7,7	-1,9	5,8
1969	53.390.600	932.466	539.129	393.337	-98.637	294.700	17,4	10,1	7,3	-1,8	5,5
1970	53.685.300	901.472	521.096	380.376	-107.276	273.100	16,7	9,7	7,1	-2,0	5,1
1971	53.958.400	906.182	522.654	383.528	-153.349	230.179	16,8	9,7	7,1	-2,8	4,3
1972	54.188.579	888.203	523.828	364.375	21.157	385.532	16,3	9,6	6,7	0,4	7,1
1973	54.574.111	874.546	547.487	327.059	27.530	354.589	16,0	10,0	6,0	0,5	6,5
1974	54.928.700	868.882	532.043	336.839	27.497	364.336	15,8	9,7	6,1	0,5	6,6
1975	55.293.036	827.852	554.346	273.506	22.424	295.930	14,9	10,0	4,9	0,4	5,3
1976	55.588.966	781.638	550.565	231.073	27.514	258.587	14,0	9,9	4,1	0,5	4,6
1977	55.847.553	741.103	546.694	194.409	21.307	215.716	13,2	9,8	3,5	0,4	3,9
1978	56.063.269	709.043	540.671	168.372	15.376	183.748	12,6	9,6	3,0	0,3	3,3
1979	56.247.017	670.221	538.352	131.869	9.594	141.463	11,9	9,6	2,3	0,2	2,5
1980	56.388.480	640.401	554.510	85.891	4.914	90.805	11,3	9,8	1,5	0,1	1,6
1981	56.479.285	623.103	545.291	77.812	-33.033	44.779	11,0	9,7	1,4	-0,6	0,8
1982	56.524.064	619.097	534.935	84.162	-45.195	38.967	10,9	9,5	1,5	-0,8	0,7
1983	56.563.031	601.928	564.330	37.598	-35.512	2.086	10,6	10,0	0,7	-0,6	0,0
1984	56.565.117	587.871	534.676	53.195	-29.993	23.202	10,4	9,5	0,9	-0,5	0,4

se nadaljuje

nadaljevanje

Leto	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
							Stopnja na 1000 prebivalcev				
Italija											
1985	56.588.319	577.345	547.436	29.909	-20.405	9.504	10,2	9,7	0,5	-0,4	0,2
1986	56.597.823	555.445	544.489	10.956	-14.292	-3.336	9,8	9,6	0,2	-0,3	-0,1
1987	56.594.487	551.539	532.771	18.768	-3.880	14.888	9,7	9,4	0,3	-0,1	0,3
1988	56.609.375	569.698	539.426	30.272	9.554	39.826	10,1	9,5	0,5	0,2	0,7
1989	56.649.201	560.688	531.853	28.835	16.324	45.159	9,9	9,4	0,5	0,3	0,8
1990	56.694.360	569.255	541.746	27.509	22.250	49.759	10,0	9,6	0,5	0,4	0,9
1991	56.744.119	562.787	551.989	10.798	18.006	28.804	9,9	9,7	0,2	0,3	0,5
1992	56.772.923	567.841	543.709	24.132	24.195	48.327	10,0	9,6	0,4	0,4	0,9
1993	56.821.250	549.484	549.974	-490	21.632	21.142	9,7	9,7	0,0	0,4	0,4
1994	56.842.392	533.050	554.011	-20.961	22.977	2.016	9,4	9,7	-0,4	0,4	0,0
1995	56.844.408	525.609	554.323	-28.714	28.503	-211	9,2	9,8	-0,5	0,5	0,0
1996	56.844.197	528.103	552.328	-24.225	56.392	32.167	9,3	9,7	-0,4	1,0	0,6
1997	56.876.364	534.461	556.874	-22.413	50.428	28.015	9,4	9,8	-0,4	0,9	0,5
1998	56.904.379	532.824	566.484	-33.660	38.390	4.730	9,4	10,0	-0,6	0,7	0,1
1999	56.909.109	537.239	557.741	-20.502	34.917	14.415	9,4	9,8	-0,4	0,6	0,3
2000	56.923.524	543.144	555.502	-12.358	49.526	37.168	9,5	9,8	-0,2	0,9	0,7
2001	56.960.692	535.282	552.106	-16.824	49.874	33.050	9,4	9,7	-0,3	0,9	0,6
2002	56.993.742	538.198	555.667	-17.469	344.797	327.328	9,4	9,7	-0,3	6,0	5,7
2003	57.321.070	544.063	588.897	-44.834	612.009	567.175	9,4	10,2	-0,8	10,6	9,8
2004	57.888.245	562.603	545.051	17.552	556.578	574.130	9,7	9,4	0,3	9,6	9,9
2005	58.462.375	554.024	568.328	-14.304	303.640	289.336	9,5	9,7	-0,2	5,2	4,9
2006	58.751.711	560.010	558.614	1.396	378.180	379.576	9,5	9,5	0,0	6,4	6,4
2007	59.131.287	563.933	572.881	-8.948	496.951	488.003	9,5	9,6	-0,2	8,4	8,2
2008	59.619.290	576.659	578.192	-1.533	427.311	425.778	9,6	9,7	0,0	7,1	7,1
2009	60.045.068	568.857	591.663	-22.806	318.066	295.260	9,5	9,8	-0,4	5,3	4,9
2010	60.340.328	561.944	587.488	-25.544	311.658	286.114	9,3	9,7	-0,4	5,2	4,7

se nadaljuje

nadaljevanje

Leto	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
							Stopnja na 1000 prebivalcev				
Francija											
1960	45.464.797	816.296	521.092	295.204	143.655	438.859	17,9	11,4	6,5	3,1	9,6
1961	45.903.656	835.240	500.510	334.730	183.614	518.344	18,1	10,8	7,3	4,0	11,2
1962	46.422.000	828.920	541.147	287.773	863.633	1.151.406	17,6	11,5	6,1	18,4	24,5
1963	47.573.406	865.339	557.852	307.487	178.136	485.623	18,1	11,7	6,4	3,7	10,2
1964	48.059.029	874.249	520.033	354.216	148.555	502.771	18,1	10,8	7,3	3,1	10,4
1965	48.561.800	862.333	543.696	318.637	73.355	391.992	17,7	11,2	6,5	1,5	8,0
1966	48.953.792	860.242	528.782	331.460	88.285	419.745	17,5	10,8	6,7	1,8	8,5
1967	49.373.537	837.481	543.033	294.448	55.087	349.535	16,9	11,0	5,9	1,1	7,1
1968	49.723.072	832.847	553.441	279.406	105.257	384.663	16,7	11,1	5,6	2,1	7,7
1969	50.107.735	839.511	573.335	266.176	154.308	420.484	16,7	11,4	5,3	3,1	8,4
1970	50.528.219	847.783	542.277	305.506	182.509	488.015	16,7	10,7	6,0	3,6	9,6
1971	51.016.234	878.647	554.151	324.496	145.223	469.719	17,1	10,8	6,3	2,8	9,2
1972	51.485.953	875.093	549.900	325.193	104.727	429.920	16,9	10,6	6,3	2,0	8,3
1973	51.915.873	854.880	558.782	296.098	108.754	404.852	16,4	10,7	5,7	2,1	7,8
1974	52.320.725	799.217	552.551	246.666	32.609	279.275	15,2	10,5	4,7	0,6	5,3
1975	52.600.000	745.065	560.353	184.712	13.626	198.338	14,1	10,6	3,5	0,3	3,8
1976	52.798.338	720.395	557.114	163.281	57.386	220.667	13,6	10,5	3,1	1,1	4,2
1977	53.019.005	744.744	536.221	208.523	44.038	252.561	14,0	10,1	3,9	0,8	4,8
1978	53.271.566	737.062	546.916	190.146	19.361	209.507	13,8	10,2	3,6	0,4	3,9
1979	53.481.073	757.354	541.805	215.549	34.765	250.314	14,1	10,1	4,0	0,6	4,7
1980	53.731.387	800.376	547.107	253.269	43.974	297.243	14,9	10,2	4,7	0,8	5,5
1981	54.028.630	805.483	554.823	250.660	55.710	306.370	14,9	10,2	4,6	1,0	5,7
1982	54.335.000	797.223	543.104	254.119	60.865	314.984	14,6	10,0	4,7	1,1	5,8
1983	54.649.984	748.525	559.655	188.870	56.000	244.870	13,7	10,2	3,4	1,0	4,5
1984	54.894.854	759.939	542.490	217.449	45.000	262.449	13,8	9,9	4,0	0,8	4,8

se nadaljuje

nadaljevanje

Leto	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
							Stopnja na 1000 prebivalcev				
Francija											
1985	55.157.303	768.431	552.496	215.935	38.000	253.935	13,9	10,0	3,9	0,7	4,6
1986	55.411.238	778.468	546.926	231.542	39.000	270.542	14,0	9,8	4,2	0,7	4,9
1987	55.681.780	767.828	527.466	240.362	44.000	284.362	13,8	9,4	4,3	0,8	5,1
1988	55.966.142	771.268	524.600	246.668	57.000	303.668	13,7	9,3	4,4	1,0	5,4
1989	56.269.810	765.473	529.283	236.190	71.000	307.190	13,6	9,4	4,2	1,3	5,4
1990	56.577.000	762.407	526.201	236.206	27.455	263.661	13,4	9,3	4,2	0,5	4,6
1991	56.840.661	759.056	524.685	234.371	35.501	269.872	13,3	9,2	4,1	0,6	4,7
1992	57.110.533	743.658	521.530	222.128	36.500	258.628	13,0	9,1	3,9	0,6	4,5
1993	57.369.161	711.610	532.263	179.347	16.500	195.847	12,4	9,3	3,1	0,3	3,4
1994	57.565.008	710.993	519.965	191.028	-3.501	187.527	12,3	9,0	3,3	-0,1	3,3
1995	57.752.535	729.609	531.618	197.991	-14.567	183.424	12,6	9,2	3,4	-0,3	3,2
1996	57.935.959	734.338	535.775	198.563	-18.504	180.059	12,7	9,2	3,4	-0,3	3,1
1997	58.116.018	726.768	530.319	196.449	-13.505	182.944	12,5	9,1	3,4	-0,2	3,1
1998	58.298.962	738.080	534.005	204.075	-6.424	197.651	12,6	9,1	3,5	-0,1	3,4
1999	58.496.613	744.791	537.661	207.130	154.455	361.585	12,7	9,2	3,5	2,6	6,2
2000	58.858.198	774.782	530.864	243.918	164.456	408.374	13,1	9,0	4,1	2,8	6,9
2001	59.266.572	770.945	531.073	239.872	179.455	419.327	13,0	8,9	4,0	3,0	7,1
2002	59.685.899	761.630	535.144	226.486	189.456	415.942	12,7	8,9	3,8	3,2	6,9
2003	60.101.841	761.464	552.339	209.125	194.455	403.580	12,6	9,2	3,5	3,2	6,7
2004	60.505.421	767.816	509.429	258.387	199.456	457.843	12,6	8,4	4,3	3,3	7,5
2005	60.963.264	774.355	527.533	246.822	189.647	436.469	12,7	8,6	4,0	3,1	7,1
2006	61.399.733	796.896	516.416	280.480	115.025	395.505	12,9	8,4	4,6	1,9	6,4
2007	61.795.238	785.985	521.016	264.969	74.659	339.628	12,7	8,4	4,3	1,2	5,5
2008	62.134.866	796.044	532.131	263.913	75.000	338.913	12,8	8,5	4,2	1,2	5,4
2009	62.473.779	793.420	538.116	255.304	70.000	325.304	12,7	8,6	4,1	1,1	5,2
2010	62.799.083	802.224	535.000	267.224	75.097	342.321	12,7	8,5	4,2	1,2	5,4

se nadaljuje

nadaljevanje

Leto	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
							Stopnja na 1000 prebivalcev				
Španija											
1960	30.327.000	660.129	262.260	397.869	-141.869	256.000	21,7	8,6	13,1	-4,7	8,4
1961	30.583.000	651.558	256.394	395.164	-82.664	312.500	21,2	8,3	12,9	-2,7	10,2
1962	30.895.500	655.829	271.373	384.456	-128.725	255.731	21,1	8,7	12,4	-4,1	8,2
1963	31.151.231	668.472	275.489	392.983	-102.144	290.839	21,4	8,8	12,6	-3,3	9,3
1964	31.442.070	694.625	267.045	427.580	-93.330	334.250	22,0	8,4	13,5	-3,0	10,6
1965	31.776.320	673.551	267.407	406.144	-50.200	355.944	21,1	8,4	12,7	-1,6	11,1
1966	32.132.264	667.163	269.738	397.425	-95.566	301.859	20,7	8,4	12,3	-3,0	9,4
1967	32.434.123	677.487	274.021	403.466	94.182	497.648	20,7	8,4	12,3	2,9	15,2
1968	32.931.771	664.948	277.357	387.591	-24.865	362.726	20,1	8,4	11,7	-0,8	11,0
1969	33.294.497	664.114	297.169	366.945	-73.832	293.113	19,9	8,9	11,0	-2,2	8,8
1970	33.587.610	661.065	280.170	380.895	72.947	453.842	19,5	8,3	11,3	2,2	13,4
1971	34.041.452	671.554	302.869	368.685	-68.234	300.451	19,6	8,9	10,8	-2,0	8,8
1972	34.341.903	672.103	280.163	391.940	-70.336	321.604	19,5	8,1	11,4	-2,0	9,3
1973	34.663.507	672.726	296.524	376.202	-69.075	307.127	19,3	8,5	10,8	-2,0	8,8
1974	34.970.634	688.398	295.275	393.123	-25.716	367.407	19,6	8,4	11,2	-0,7	10,5
1975	35.338.041	669.378	298.193	371.185	14.182	385.367	18,8	8,4	10,4	0,4	10,8
1976	35.723.408	677.456	299.007	378.449	53.608	432.057	18,8	8,3	10,5	1,5	12,0
1977	36.155.465	656.357	294.324	362.033	67.137	429.170	18,0	8,1	10,0	1,8	11,8
1978	36.584.635	636.892	296.781	340.111	235.631	575.742	17,3	8,0	9,2	6,4	15,6
1979	37.160.377	601.992	291.213	310.779	-229.288	81.491	16,2	7,8	8,4	-6,2	2,2
1980	37.241.868	571.018	289.344	281.674	112.659	394.333	15,3	7,7	7,5	3,0	10,5
1981	37.636.201	533.008	293.386	239.622	-30.913	208.709	14,1	7,8	6,3	-0,8	5,5
1982	37.844.910	515.706	286.655	229.051	-33.262	195.789	13,6	7,6	6,0	-0,9	5,2
1983	38.040.699	485.352	302.569	182.783	-19.323	163.460	12,7	7,9	4,8	-0,5	4,3
1984	38.204.159	473.281	299.409	173.872	-25.040	148.832	12,4	7,8	4,5	-0,7	3,9

se nadaljuje

nadaljevanje

Leto	Prebivalstvo	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Naravna rast	Neto migracije	Prirast prebivalstva
							Stopnja na 1000 prebivalcev				
Španija											
1985	38.352.991	456.298	312.532	143.766	-12.115	131.651	11,9	8,1	3,7	-0,3	3,4
1986	38.484.642	438.750	310.513	128.237	-26.288	101.949	11,4	8,1	3,3	-0,7	2,6
1987	38.586.591	426.782	310.073	116.709	-28.251	88.458	11,0	8,0	3,0	-0,7	2,3
1988	38.675.049	418.919	319.437	99.482	-17.883	81.599	10,8	8,3	2,6	-0,5	2,1
1989	38.756.648	408.434	324.796	83.638	-13.989	69.649	10,5	8,4	2,2	-0,4	1,8
1990	38.826.297	401.425	333.142	68.283	-20.007	48.276	10,3	8,6	1,8	-0,5	1,2
1991	38.874.573	395.989	337.691	58.298	70.653	128.951	10,2	8,7	1,5	1,8	3,3
1992	39.003.524	396.747	331.515	65.232	63.210	128.442	10,2	8,5	1,7	1,6	3,3
1993	39.131.966	385.786	339.661	46.125	68.742	114.867	9,8	8,7	1,2	1,8	2,9
1994	39.246.833	370.148	338.242	31.906	64.361	96.267	9,4	8,6	0,8	1,6	2,4
1995	39.343.100	363.469	346.227	17.242	70.591	87.833	9,2	8,8	0,4	1,8	2,2
1996	39.430.933	362.626	351.449	11.177	83.328	94.505	9,2	8,9	0,3	2,1	2,4
1997	39.525.438	369.035	349.521	19.514	94.436	113.950	9,3	8,8	0,5	2,4	2,9
1998	39.639.388	365.193	360.511	4.682	158.757	163.439	9,2	9,1	0,1	4,0	4,1
1999	39.802.827	380.130	371.102	9.028	237.853	246.881	9,5	9,3	0,2	6,0	6,2
2000	40.049.708	397.632	360.391	37.241	389.774	427.015	9,9	9,0	0,9	9,7	10,6
2001	40.476.723	406.380	360.131	46.249	441.272	487.521	10,0	8,8	1,1	10,8	12,0
2002	40.964.244	418.846	368.618	50.228	649.230	699.458	10,1	8,9	1,2	15,7	16,9
2003	41.663.702	441.881	384.828	57.053	624.587	681.640	10,5	9,2	1,4	14,9	16,2
2004	42.345.342	454.591	371.934	82.657	610.036	692.693	10,6	8,7	1,9	14,3	16,2
2005	43.038.035	466.371	387.355	79.016	641.199	720.215	10,7	8,9	1,8	14,8	16,6
2006	43.758.250	482.957	371.478	111.479	604.902	716.381	10,9	8,4	2,5	13,7	16,2
2007	44.474.631	492.527	385.361	107.166	701.462	808.628	11,0	8,6	2,4	15,6	18,0
2008	45.283.259	519.779	386.324	133.455	411.458	544.913	11,4	8,5	2,9	9,0	12,0
2009	45.828.172	493.717	384.933	108.784	50.780	159.564	10,8	8,4	2,4	1,1	3,5
2010	45.989.016	485.252	381.409	103.843	59.757	163.600	10,5	8,3	2,3	1,3	3,6

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012

Tabela 6: Projekcije prebivalstva izbranih evropskih držav za obdobje od leta 2010 do leta 2060

Država	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Francija	64.714.074	66.358.014	67.820.253	69.125.300	70.302.983	71.344.846	72.186.344	72.772.775	73.183.970	73.488.983	73.724.251
Italija	60.340.328	61.787.648	62.876.781	63.737.079	64.491.289	65.165.759	65.694.307	65.968.051	65.915.103	65.560.273	64.989.319
Španija	45.989.016	46.923.019	47.961.070	49.027.829	49.961.157	50.867.170	51.713.930	52.377.986	52.687.786	52.615.564	52.279.310
Brez migracij	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Francija	64.714.074	65.928.026	66.875.718	67.617.410	68.215.448	68.668.275	68.909.669	68.912.552	68.737.720	68.467.544	68.155.902
Italija	60.340.328	59.925.032	59.043.714	57.858.905	56.507.120	55.052.307	53.483.511	51.727.854	49.718.552	47.466.835	45.073.686
Španija	45.989.016	46.330.557	46.228.088	45.752.507	45.077.789	44.318.685	43.471.460	42.437.220	41.110.126	39.463.730	37.582.881

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.

Tabela 7: Projekcije prebivalstva izbranih afriških držav za obdobje od leta 2010 do leta 2065 (število prebivalstva v tisočih)

Država	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Alžirija	10.800	11.923	13.746	16.018	18.811	22.098	25.299	28.292	30.534	32.888	35.468
Maroko	11.626	13.323	15.310	17.305	19.567	22.291	24.781	26.929	28.793	30.392	31.951
Tunizija	4.221	4.630	5.127	5.668	6.457	7.330	8.215	8.936	9.456	9.912	10.481
Država	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060	2065
Alžirija	37.954	40.180	42.043	43.475	44.595	45.490	46.161	46.522	46.520	46.166	45.535
Maroko	33.570	35.078	36.406	37.502	38.285	38.806	39.108	39.200	39.087	38.750	38.209
Tunizija	11.026	11.518	11.921	12.212	12.404	12.533	12.619	12.649	12.605	12.475	12.268

Vir: World Population Prospects: The 2010 Revision, 2012.

Tabela 8: Gibanje vrednosti predpostavk, na katerih temeljijo projekcije prebivalstva

Leto	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Neto migracije											
Francija	71.890	83.871	92.741	89.115	86.967	83.357	76.837	75.468	70.722	66.924	62.867
Italija	360.685	352.375	344.070	334.836	338.651	326.262	312.286	286.431	269.823	259.085	244.289
Španija	79.081	170.633	267.445	257.156	253.960	252.363	249.586	234.073	209.685	195.445	185.151
Stopnja totalne rodnosti											
Francija	2,00	1,99	1,99	1,98	1,98	1,97	1,97	1,96	1,96	1,95	1,95
Italija	1,42	1,44	1,45	1,47	1,48	1,50	1,51	1,53	1,54	1,56	1,57
Španija	1,40	1,42	1,43	1,45	1,46	1,48	1,50	1,51	1,53	1,54	1,56
Življenjsko pričakovanje ob rojstvu (moški)											
Francija	77,9	78,7	79,6	80,3	81,1	81,8	82,5	83,2	83,9	84,5	85,1
Italija	78,9	79,7	80,4	81,1	81,8	82,4	83,1	83,7	84,3	84,9	85,5
Španija	78,6	79,4	80,2	80,9	81,6	82,3	83,0	83,6	84,2	84,8	85,4
Življenjsko pričakovanje ob rojstvu (ženske)											
Francija	84,6	85,2	85,8	86,4	87,0	87,6	88,1	88,6	89,1	89,6	90,0
Italija	84,2	84,8	85,4	86,0	86,6	87,2	87,7	88,2	88,8	89,3	89,7
Španija	84,7	85,3	85,8	86,4	86,9	87,5	88,0	88,5	89,0	89,5	89,9

Vir: Eurostat, Statistics Database, 2012.